

פניני הצדיקים

יום נאסף צדיק מלא חכמה
 כי זרחו לו זהרו חמה
 חמד כבוד נפשו בשכל רוח
 אוי' בין רגזים ובקו דוחו
 אכן כמראה עין לבד שחו
 אור - צח עליהם צור מאד יפיע
 מצבת קבורת היקר הנכבד ונשא החכם השלם החסיד
 העניו המקובל = האלוקי

נשבר לבב כל איש והתמרמר,
 מרח בפרדס בין כמו תמר,
 ירא לרום עליון לבב בטוח
 איכה ספורו זו = אנוש נהדר,
 במקום נטע = אל יעלה דוד
 כי צאמת עלו מרום רקיע

כמוהו רבי משה הכהן בר תרכייה זצ"ל
 בן גאב"ד גירבא ר' שאול הכהן ואביו של גאב"ד זרזים ר' שלום הכהן
 זקנו של רבינו כלפני נטע דמחן גאב"ד מרביא זצ"ל
 מניחתו כבוד בגלל שני - של ראש השנה התרכ"ג
 זצ"א - אכ"ר
 נטמן ביום פטירתו בעיר ליוורנו שבאסטריה הועלו עצמותיו לארצנו
 הקדושה ונטמן ביום ז' באדר ב' התשס"ג פה בחלקת הרבנים במושב
 איתן יבנה ויגנו

לעדכוניים, ברכות מזל טוב והודעות - שלחו ל: 054-8410475 | HB0548410475@gmail.com

מיטב השידורים
מגדולי הרבנים

ללא פרסומות.
 ללא חדשות.
 ללא פוליטיקה.

24 שעות

האזינו לשידור החי | 03-3782000 | באפליקציה | www.radio2000.co.il

במ"ל: 054-8410475, דוא"ל: HB0548410475@gmail.com

המקובל הנסתר הרב יהודה זאב ליבוביץ זצ"ל- נולד ב-ו' תשרי שנת ה'תרפ"ב (1921) בעיירת סאטמר שבטרנסילוניה. מצעירותו נודע כמתמיד גדול. גאון בנגלה ובנסתר. בקיאותו וידענותו המופלאה הייתה בכל מכמני התורה. בעל רוח הקודש. במלחמת העולם השנייה איבד את כל משפחתו, והוא עצמו שהה במחנות עבודה. לאחר המלחמה עלה בגפו לישראל, הוגלה על ידי הבריטים לקפריסין, ולאחר קום המדינה שב ועלה לישראל והתיישב בתל אביב. שם התקרב לר' יהודה צבי ברנדווין, שהתגורר בעיר, והוא צרפו לחבורת המקובלים, עימה נמנו לאחים וינשטוק, ר' משה יאיר ויוסף. אולם בניגוד להם, הרב לא התפרסם כלל ונותר באלמוניות. לפני מלחמת העולם השנייה היה מאורס, אולם, לאחר שפלתו נספתה בשואה לא נישא עוד. במשך כ-40 שנים התגורר בגפו בחדר בודד שם למד בהתמדה גדולה ועבד את השי"ת ביראה ובהצנע לכת, ולמחיתו עבד כסולל כבישים מטעם עיריית תל אביב.

הרב שמר על קשרים הדוקים עם גדולי הרבנים והאדמו"רים, ובראשם האדמו"ר אהרון רוקח מבלז, האדמו"ר יקותיאל יהודה הלברשטם מצאנז, והיה מקורב לאדמו"רי רוז'ין. אולם למרות קשריו עם הרבנים והאדמו"רים הצליח ליבוביץ לשמור על אלמוניות מוחלטת, ומלבד מספר מועט של רבנים שעמדו על גדלותו בתורת הנגלה והנסתר נחשב בעיני מכריו ושכניו כאדם פשוט. ענוותן עצום. גדולי המקובלים ביניהם ר' משה יאיר ור' יוסף וינשטוק נהגו להפנות אליו שאלות ועם כל זאת הסתיר עצמו ועשה עצמו כאחד שאינו יודע ספר. בתחילת שנות ה-90 עבר להתגורר בבני ברק, אצל נכדו של המקובל ר' חיים משה מנדל. בתקופת מגוריו זו התפרסם כצדיק נסתר. גדולי הרבנים, ובהם ר' שמואל וואזנר ור' מרדכי גרוס, נהגו לבקרו ולשוחח עמו בענייני הלכה וקבלה. למרות שסירב לקבל קהל וקימץ בחלוקת ברכות, נודע כבעל מופת. עד היום רבים המתפללים על ציונו ונושעים. נפטר ב-כ"ז אלול ה'תש"ע (2010). חי כ-89 שנים. ציונו בבני ברק.

אביו: ר' יחיאל צבי הי"ד. **מרבתי:** ר' מרדכי עזריאל וינברג (אב"ד מרגרטן), ר' יהודה גרינוולד (אב"ד סקליה) ור' יואל טייטלבוים מסאטמר. **חברותא:** ר' דוד מאיר וייס. **מספריו:** יתורת יהודה זאב יאור לוי יזיו יהודה.

על העובדה, כי הרב היה בעל רוח-הקודש, יעידו הסיפורים המופלאים הבאים: מעשה באחד מבאי ביתו, ששהה במחיצתו של רבינו בשעות בין הערביים המאוחרות לאחר השקיעה. והנה פונה אליו הצדיק ואומר לו: "אל תתפלל מנחה, כי אם תשלים בתפילת ערבית פעמיים". ויהי הדבר לפלא, שכן אותו אחד לא גילה, כי לא הספיק באותו יום להתפלל מנחה וכי מתכוון הוא לעמוד ולהתפלל מנחה, מאחר ששכח להתפלל.

עד כמה עלינו להיזהר, שלא לפגוע באף אדם ועל ענוותנותו המופלאה של הצדיק, ניתן ללמוד מהסיפורים הבאים: שנים ארוכות נהג רבנו לצאת ולבוא בבתי ידידיו, אצלם סעד בשבתות ובביתם בילה ימים ארוכים. לא הכל עמדו על טיבו ומהותו שהסתיר את מעלותיו ומדרגותיו הנעלות. היו אף הזדמנויות, שרבנו היה מציג עצמו כחסר בינה ונוהג בצורות מוזרות, שהביאו להרמת גבות של תמיהה. ולפיכך, לא הכול ראו בעין יפה את ביקוריו.

אירע מקרה, והצדיק בא להתארח אצל אחד ממכריו, ובעמדו על מפתן הכניסה שמע את רעייתו של בעל הבית מתבטאת בסגנון: "שוב בא אלינו הביתה המשוגע הזה?!". לאחר ביקורו אמר הרב לאחד ממקורביו, ששמע על הסיפור: "לך תבדוק מה מצב היד של אותה אשה". בדיקה שכמובן לא העלתה דבר. אולם, לאחר מספר ימים נפלה האשה ושברה את ידה, או אז הוברר למפרע, כי רבנו ראה, כי נגזרו עליה ייסורים, בגין שפערה פיה לדבר בחוצפה.

לא פעם היו שכנים שאינם מהוגנים, שראו בעין רעה את העובדה, כי 'נגזר' עליהם להתגורר בסמוך לביתו של יהודי שומר תורה ומצוות בלב תל-אביב. סיפר מקורבו הרב הרשטיק הי"ו כי אחד משכניו אף הגדיל להתנכל לרבינו, ובאחד הימים העיז פניו, ובעומדו במרפסת ביתו רוקן דלי מים על ראשו של הצדיק, שחלף ברחוב.

רבינו שגאון בענווה היה וגאון אדיר בשפלות רוח, לא בא עמו במלחמה, אך לנוכח התנהגות כה מבישה, הפטיר כמשיח לעצמו: "אינני יודע, אם יכולה להיות למרפסת כזו זכות קיום". לא יצא שבוע מיום המעשה, והמרפסת, שקבועה הייתה למקומה זה עשרות בשנים, התמוטטה וקרסה תחתיה בקול רעש גדול. זכות קיומה נשלל ממנה.

אחת מהנהגותיו המופלאות של רבינו, הייתה עריכת סעודת ראש-חודש, שבה השתתפו כמה צדיקים נסתרים חסידים ואנשי מעשה. לא אחת היה הצדיק גוער בפלוני, והכל מסיבות טמירות ונעלמות, ומשפעם העיז מאן דהו ושאלו: "מדוע צעק על צדיק פלוני, הרי אישיות רמת דרג הוא, וחסידים רבים לו?", הפטיר רבנו כלאחר יד: "ראיתי כי הייתה עליו גזירה קשה, ולא יכולתי לבטלה רק בדרך זו". מתשובה זו למדנו, עד כמה אין אנו יכולים לרדת לסוף דעתו של הצדיק, ועל כן אל לנו לתהות על מעשיהם, שהרי בדרכם יש להשפיע ולשנות עניינים הנמצאים ברומו של עולם ואין אנו נמצאים במעמדם כדי לזכות ולראות כל זאת.

המקובל הנסתר הרב יהודה זאב ליבוביץ זצ"ל - נולד ב-ו' תשרי שנת ה'תרפ"ב (1921) בעיירת סאטמר שבטרנסילוניה. מצעירותו נודע כמתמיד גדול. **גאון בנגלה ובנסתר**. בקיאותו וידענותו המופלאה הייתה בכל מכמני התורה. **בעל רוח הקודש**. במלחמת העולם השנייה איבד את כל משפחתו, והוא עצמו שהה במחנות עבודה. לאחר המלחמה עלה בגפו לישראל, הוגלה על ידי הבריטים לקפריסין, ולאחר קום המדינה שב ועלה לישראל והתיישב בתל אביב. שם התקרב לר' יהודה צבי ברנדויין, שהתגורר בעיר, והוא צרפו לחבורת המקובלים, עימה נמנו לאחים וינשטוק, ר' משה יאיר ויוסף. אולם בניגוד להם, הרב לא התפרסם כלל ונותר באלמוניותו. לפני מלחמת העולם השנייה היה מאורס, אולם, לאחר שפלתו נספתה בשואה לא נישא עוד. **במשך כ-40 שנים התגורר בגפו בחדר בודד שם למד בהתמדה גדולה ועבד את השי"ת ביראה ובהצנע לכת**, ולמחייתו עבד כסולל כבישים מטעם עיריית תל אביב.

הרב שמר על קשרים הדוקים עם גדולי הרבנים והאדמו"רים, ובראשם האדמו"ר אהרון רוקח מבלז, האדמו"ר יקותיאל יהודה הלברשטם מצאנז, והיה מקורב לאדמו"רי רוז'ין. אולם למרות קשריו עם הרבנים והאדמו"רים הצליח ליבוביץ לשמור על אלמוניות מוחלטת, ומלבד מספר מועט של רבנים שעמדו על גדלותו בתורת הנגלה והנסתר **נחשב בעיני מכריו ושכניו כאדם פשוט**. ענוותן עצום. גדולי המקובלים ביניהם ר' משה יאיר ור' יוסף וינשטוק נהגו להפנות אליו שאלות ועם כל זאת הסתיר עצמו ועשה עצמו כאחד שאינו יודע ספר. בתחילת שנות ה-90 עבר להתגורר בבני ברק, אצל נכדו של המקובל ר' חיים משה מנדל. בתקופת מגוריו זו התפרסם כצדיק נסתר. גדולי הרבנים, ובהם ר' שמואל וואזנר ור' מרדכי גרוס, נהגו לבקרו ולשוחח עמו בענייני הלכה וקבלה. למרות שסירב לקבל קהל וקימץ בחלוקת ברכות, **נודע כבעל מופת**. עד היום רבים המתפללים על ציונו ונושעים. נפטר ב-כ"ז אלול ה'תש"ע (2010). חי כ-89 שנים. ציונו בבני ברק.

אביו: ר' יחיאל צבי הי"ד. **מרבותיו:** ר' מרדכי עזריאל וינברג (אב"ד מרגרטן), ר' יהודה גרינוולד (אב"ד סקלהיד) ור' יואל טייטלבוים מסאטמר. **חברותא:** ר' דוד מאיר וייס. **מספריו:** יתורת יהודה זאב יאור לוי יזיו יהודה.

פעם ביקש רבינו לשוחח באופן אישי עם אחד מאנשי הבית בלא שתהא אוזן נוספת שותפה לשיחתם. הוא ביקש ממשמשו, ששהה בבית כי יצא מן הבית לפרק זמן קצוב. המשמש שהיה עיף מאד מעמל היום נפנה והלך לבית כנסת סמוך, שם חטף תנומה קלה על אחד הספסלים. כששב אל הבית, פנה אליו הרב ושאל: **"ישנת על הספסל?"**

אחד מן המקורבים נכנס פעם לחדרו בעניין כלשהו. נתן בו הרב עיניו ושאלו **"מה עם פסוקי דזמרה? וכי אין צורך לאומרם?"**. התברר, כי אותו מקורב באותו היום הזדרז מאוד בתפילת שחרית ומפאת קוצר הזמן דילג על פסוקי דזמרה, ובמרצת השעות פרח מזיכרונו הצורך להשלים.

בעודו מהלך ברחוב, ניגש פעם לרבינו אברך, בנם של קדושים ממשפחתו של אחד מצדיקי הדור, וביקש את ברכתו עבור אשתו שתלד בזמנה ובנקל. משלא נענה, הפציר רבות שיואיל לברכו. היסב רבינו פניו אליו ואמר לו: **"בשביעי רצית בו"**, ושנה ושילש את הדברים, שלא היו מובנים באותה שעה. ברם, **משהגיע החודש השביעי ולאברך הנ"ל נולד בן בריא ושלם, הובנה למפרע תשובתו של רבנו, שחזה בעיניו הצופיות מבעוד מועד את הזמן המדויק**.

באחד הימים נתעוררה לרבינו קושיא גדולה בתורתו של האריז"ל. על אף שניסה בכל כוחו למצוא תרוץ לקושיה - לא עלה בידו. כשראה כך, התענה ולא אכל ולא שתה, ואף התקשה לישון מספר לילות. באחד הימים נפלה עליו תרדמה בשעות הצהריים. בחלומו, רואה כי הוא הולך לישון ותוך כדי שינה דלת ביתו נפתחה **ובפתח ניצב המקובל רבינו האריז"ל**. הצדיק ניגש אליו והעירו משנתו ואמר: **"קודם תשתה כוס קפה ואחר כך איישב לך את הקושיא"**. רבינו ניסה, בחלום, להניא את האריז"ל מעניין הקפה, באמרו: **"איך אוכל לשתות, בשעה שקדוש עליון מעולם האמת ניצב עלי?"**. האריז"ל דחק בו למלא אחר דברו, ואח"כ יישב את הקושיא ונעלם מעיניו. כשהוא התעורר ראה כי **הקושיא שבה התקשה מספר ימים נהירה לו כפשוטה**.

באחד הימים הגיע אחד הרבנים לבקרו. עם היכנסו - אמר לו רבנו בתרעומת: **"למה סיפרת? למה גילית את הסוד ברבים? מעתה הפסדת את המתנה ולא תזכה לה עוד!"**. למראה פניהם התמוהים של הסובבים, הסביר כי מאז שנפטר אביו הצדיק רבי ישראל זכריה זצ"ל, היה מתגלה אליו הנפטר מעולם העליון ולומד עימו תורה. כעת, מחמת שלא השכיל לשמור את הסוד בלבו וסיפר לאחרים על כך, נלקחה ממנו המתנה, לבלי שוב.

בשנותיו האחרונות, שימשו את הרב מספר אברכים חשובים במסירות עד אין קץ וקבעו ביניהם תורניות. באחת השבתות, כשתורנותו של אחד האברכים הסתיימה וחלף זמן רב והמשמש השני לא הגיע, שאל האברך את רבנו: **"היכן הוא, האם הוא נסע?"**. תוך כדי דיבור הבחין, כי טעה בלשונו ואמר בשבת הקדושה את המלה 'נסיעה'. מה הופתע, כשהצדיק השיב לעומתו בחיוב באמרו: **"כן, הוא נסע"**. חלף זמן מה ובפתח הבית ניצב המשמש השני. עוד בטרם דרכה רגלו על מרצפות הדירה, קרא רבנו לעברו: **"מזל טוב, נולד לך בן"**. ואכן, הוברר למפרע, כי אותו משמש - אשתו כרעה ללדת, ונאלץ הוא ללוותה לבית החולים בשבת - ולפיכך איחר לשמש את הצדיק.

הגאון הרב נתן הכהן אדלר זצ"ל המכונה ה'נשר הגדול' - נולד בפרנקפורט דמיין שבגרמניה ב-1' טבת ה'תק"ב (1741). משפחתו מצד אביו מיוחסת לרבי שמעון הדרשן (מחבר 'לקוט שמעוני'). בילדותו נודע כמחונן והיה הוגה ימים ולילות בלימוד התורה. כל חייו חי בצער עמוק על החורבן והגלות, וכן היה בקיא בסדר קודשים ואף אמר, שהוא מוכן לעבוד בבית המקדש ברגע שיבנה. סיפר תלמידו ר' אברהם בינג: "לא הניח כמותו בכל תפוצות ישראל, הן בחריפות והן בבקאות והן בחסידות... מיום עומדו על דעתו לא הסתכל אפילו בחלון, ומיום שנעשה בן ט' שנים, לא הלך בחוצות ולא נהנה מעולם הזה".

כשהיה כבן עשרים שנה כבר יצא לו מוניטין, והתאספו אליו חלק מחכמי העיר, והוא התחיל לנהל ישיבה בביתו. בשנת ה'תקמ"ב (1782) רבינו עזב את פרנקפורט דמיין בעקבות חרם, שהטילו עליו רבני הקהילה מכיוון שהם חששו מהשמעות שהוא משתמש בקבלה מעשית ורבינו התחיל לשמש כרב העיר בוסקוביץ'. בשנת ה'תקמ"ו (1785) שב לעיר מולדתו. לאחר תקופה קצרה, התעוררה התנגדות כלפיו מחדש והרב נפל למשכב. גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן ושפל ברך. הפקיר את כל אשר בביתו, שמא יבוא אדם ויקח חפץ ללא רשות, ויעבור על איסור גזל. עניים באו לביתו מדי יום ביומו ופיזר ממון רב לאביונים. הרה"ק מרופשיץ סיפר ששמע מה'נועם אלימלך', כי שנים רבות לא ירדה לעולם נשמה כה גבוהה כמוהו מלבד רבינו הבעש"ט הק' זי"ע. נפטר ב-כ"ז באלול ה'תק"ס (1800) ונקבר למחרת. חי כ-59 שנים. ציונו בפרנקפורט דמיין.

אביו: ר' יעקב שמעון. **אימו:** מרת צרלה. **מרבנותיו:** ר' דוד טבלי כ"ץ שיף (מח"ס 'לשון זהב' - רבה הראשי של לונדון ורבו המובהק), ר' יעקב יהושע פלק (ה'פני יהושע'), ר' משה ראפף ור' אבוש (רב העיר, ממנו למד קבלה). **מתלמידיו:** הגאונים הצדיקים ר' משה סופר ('החת"ם סופר'), ר' יצחק אריה וורמסר, ר' אברהם בינג (מגדולי רבני גרמניה), ר' שלום חריף, ר' לייב עמריך. **מספריו (נערכו ע"י תלמידיו):** **יתורת אמת - על התורה, ש"ע וש"ת • משנת רבי נתן.**

אל הגאון רבי משה סופר ('החת"ם סופר') זצ"ל, הגיע ישיש עני והוזמן להיכנס לחדרו של הצדיק. הוא הסתגר עימו שעה ארוכה לפליאת מקורבי 'החת"ם סופר', שידעו כמה יקרה לו כל דקה. לבסוף כתב לו מכתב המלצה, שיעמדו לימינו בעת דוחקו והעניק לו נדבה הגונה. הרב קם וליווה אותו החוצה, והכול עומדים ותמהים על הכבוד הרב, שמוענק לו.

כששב 'החת"ם סופר' לביתו, סיפר להם את פשר הדבר: "כאשר כיהן מורי ורבי הגאון רבי נתן אדלר זצ"ל כרבה של בוסקוביץ, קמו לו מתנגדים רבים שרדפו אותו ומיררו את חייו. לבסוף גרמו לו לעזוב את העיר. שאלתי את רבי: 'הלא אמרו חז"ל (ברכות יט): שהשי"ת תובע את כבודו של חכם. ועוד אמרו במדרש (תנחומא - תולדות) שחס הבורא על כבודו של צדיק יותר מכבודו, ואם כן כיצד ייתכן, שהאנשים שהתקוטטו עימו ורדפו אותו שקטים ושלווים ואינם נענשים על כך?'.

השיב לי רבי: 'אל תדאג בני, עוד תראה, שכולם יתדפקו על דלתך דלים ורשים ויבקשו נדבה!... **כאשר אמר כן היה. כולם באו אחד אחד וסיפרו לי את סאת צרותיהם, תסמננה שערות הראש לשמען. כולם הגיעו מלבד אחד... תמהתי והצטערתי, שלא התקיימו דברי רבי בשלימותם. והנה היום הוא הגיע, הכנסתי אותו לחדרי ושמעתי את קורותיו, והנה התברר, שגורלו מר מכולם, ונוכחתי לראות, כמה גדולים דברי חז"ל להיזהר בגחלתם של חכמים, שנשיכתם נשיכת נחש ועקיצתם עקיצת עקרב, והפוגע בהם לא ינקה". (חוט המשולש)**

מעשה נורא אירע בפרנקפורט בשנת ה'תקל"ט, כשישב הגה"ק רבי נתן אדלר, בעליית ביתו ולמד עם תלמידיו. על יד פתח הבית עמדו בחור ובחורה והיו משחקים ומתלוצצים בקולי קולות והיה קולם נשמע למעלה, והפריעו לשיעור. ציווה הרב לתלמידו מרן ר' משה סופר: "לך רד והעד בהם שעליהם ללכת מכאן ולא יפריעו לשיעור". ירד ר' משה אליהם והתרה בהם, אבל הם התעלמו ממנו, ולא שמעו לקולו, והמשיכו בדברי שחוק, היתול וקלות ראש.

ר' נתן ציווה שנית על ר' משה סופר שיזהירם **שאם לא ילכו משם, מרה תהיה אחריתם.** ר' משה ירד שנית ואמר להם את הדברים אשר שם בפיו רבו רבי נתן. **אבל הבחור הזהיר את ר' משה, שאם יבוא עוד פעם להוכיחם - ירביץ לו.** ר' משה חזר וסיפר לרבו, את אשר הזהירו הבחור, אך מכיוון שהם המשיכו להפריע למהלך השיעור, ר' נתן ציווה בפעם השלישית להזהירם. הבחור הרים את ידו וסטר על לחיו של ר' משה. כאשר סיפר לרבו, מה שאירע, ציווה רבינו להביא לו שופר, לתקוע ולהריע ולהחרימם, **ותוך עשרים וארבע שעות גם הבחור וגם הבחורה מתו מיתה פתאומית ל"ע.**

ותהום כל העיר, כי הבחור והבחורה היו בני העשירים הגדולים שבעיר. הוריהם רצו לתבוע את הרב בערכאות של גויים ולהביאו בפלילים. הגה"ק ר' פינחס הורביץ (בעל 'ההפלאה') ששימש כאב"ד של העיר, שלח אל רבינו תלמידי חכמים שיקבל עליו נזיפה, לעיני ההמון, (ולא יהיה אצלו מניין, כאיש נזוף שמתפלל יחידי). רבינו לא רצה לקבל את הנזיפה, אבל ר' פינחס שלח אליו שוב והודיע לו **כי אינו מתכוון אלא לטובתו, להשקיט ולהרגיע את ההורים ואת ההמון, לבל יתקוממו נגדו.** רבינו קיבל עליו נזיפה למשך שישה שבועות. על ידי כך שקטה רוח מחרחרי הריב, ותשקוט הארץ. לאחר מכן באו אליו החכמים בראשותו של הגה"ק בעל 'ההפלאה' והתירו לו את נזיפתו, והגה"ק רבי נתן קרא לפניו בס"ת את כל ששת הפרשיות שעברו עליו בלא קריאה.

ה'חת"ם סופר' סיפר נפלאות, ממה שראה בעיניו, ממעשה רבינו: פעם אחת באו פקידי הממשלה לבית רבו בגלל הלשנה, לחפש אחר ס"ת. רבו לקח את הס"ת ונתנו על ידו והעמידו באמצע החדר. פקידי הממשלה חיפשו ובדקו בכל פינה ובכל זוית במשך דקות ארוכות, ולא ראו אותו ולא פגעו בו, כי רבו עשאו לרואה ואינו נראה. כאשר סיפר 'החת"ם סופר' עובדה זו אמר, **שאין להתפלא על רבו, שכל לעשות כן, אבל מסוכן לעשות כך.**

רבי שר שלום רוקח מבלז צ"ל - נולד בעיר ברודי בשנת ה'תקמ"א (1781). בגיל צעיר התייתם מאביו ונשלח ע"י אמו ללמוד אצל דודו ומאוחר יותר אף התחתן עם בתו. צדיקי דורו הפליגו בשבחו, וכינוהו בכינויים נדירים, כ"שר העליונים והתחתונים" (ר' צבי אלימלך שפירא) ו"בעל הבית של העולם" (ר' ישראל מרז'ין). בתחילה הסתיר את עובדת התקרבותו לחסידות (לאחר נישואיו, כאשר הלך ללמוד חסידות, עשה זאת באישון ליל ע"י השתלשלות בחבל מחלון חדרו בבית חמיו ולמד עם ר' שלמה מלוצק. לפנות בוקר, כאשר חזר, אשתו המתינה ליד החלון עם החבל וכך היה מטפס. חותנו אח"כ היה מעירו כדי שיוכל ללמוד עמו. לאחר זמן מה ביקשו חותנו דב כי יחפש עסק לפרנסת ביתו היות ואין באפשרותו להמשיך ולהחזיקו אך מרת מלכה מכרה את תכשיטיה על מנת לאפשר לבעלה להמשיך ולהתמיד בלימוד התורה).

שימש כרב העיירה בלז משנת ה'תקע"ז (1817) עד לפטירתו. מייסד שושלת חסידות בלז. בנה בית כנסת מפואר שבנייתו ארכה כ-15 שנים. לפני תחילת בנייתה היה ער אלף לילות בהן עסק בלימוד התורה, עד שבליילה האחרון נגלה אליו אליהו הנביא ולמד איתו כל התורה כולה. ענותו. מקובל. גאון בנגלה ובנסתר. רבים נהרו אליו ונושעו. מלומד בנסים. כאשר חולה היה ניגש אליו, היה מעביר את אצבעותיו ובכך מרפאו מחוליו. כאשר הגיע גוי, בתמורה לרפואתו היה מתנה עמו שייטיב עם היהודים. נפטר ב-ז"ך אלול ה'תרט"ו (1855). חי כ-74 שנים.

אביו: הגאון ר' אלעזר. **אמו:** בתו של ר' יהודה זונדל. **אשתו:** מרת מלכה (בת דודו, ר' ישכר דב). **ילדיו:** הגאונים ר' אלעזר, ר' יהודה זונדל מאוחאן, ר' שמואל שמעלקא, ר' משה מקארוב, ר' יהושע (ממלא מקומו), מרת פריידא (נישאה לר' חנוך העניך דב מייער, ה'לב שמח' מאלסק), מרת איידל (נישאה לר' יצחק רובין מברוד).

מרבתינו: הגאונים ר' ישכר דב רמר"ז (דודו, המגיד מלוצק בעל ה'דברת שלמה', רבו הראשון בתורת החסידות), ר' יעקב יצחק הורוביץ (רבו מצאנז, ר' שלום מקאמינקא, ר' אורי מסמבור, ר' שלום מרדכי הכהן שבדרון, ר' יחזקאל שרגא ה'לברשטאם משינאווא, חתנו ר' חנוך העניך דב מייער מאלסק (בעל "לב שמח"), ר' שלום רוזנפלד מקמינקא ("ה'עלוי מראווא"), ר' פייבוש מהובנוב, ר' דוד מדינוב, ר' דוד מזאבלוטובג, ר' שמעט מיארוסלב ורבים נוספים. **מספרינו:** שמהר"ש • מדבר קדש • לקט אמרי קודש • ביאורי החסידות.

כשעסק רבנו בבניית בית הכנסת. נקלעה לבלז חבורת סוחרים, מדרי העיר קריסנאפאלי הסמוכה, ששבו מלעמבערג ופניהם מועדות לביתם. שלח הצדיק את הגבאי שיגיד לסוחרים, שיתעכבו בבלז ויסייעו לבנאים בבניין בית הכנסת. הגם שלא היו האנשים מנויים על חסידו רבנו, ידעו מגדולתו וחרדו למוצא פיו.

הלכו הסוחרים הקריסנאפאלים לשטח הבנייה, הושיטו ידם וסייעו במלאכה כלשהי, חשבו שבכך די, אך אז הגבילה אותם פקודתו החוזרת ונשנית של הצדיק, שהורה לבל יסעו וימשיכו לסייע במלאכת הבניה, עד שיודיעם כי יכולים הם להמשיך בדרכם. הצטערו האנשים וסחו בינם לבינם, כי כל רגע של התמהמהות כפויה כשנה נחשב הוא בעיניהם. רק לאחר כמה שעות, שדמו בעיניהם ליובלות, הגיע שליחו שלרבנו ובפיו הרשות הנכספת להמשיך בנייתם לביתם. כשהתקרבו לקריסנאפאלי, נחפז לקראתם אחד מאנשי העיר ובפיו בשורת אזהרה: "להווי ידוע לכם, שהנהר הסמוך לעירנו עלה על גדותיו בפתע פתאום, ולפני שעות אחדות נסע שם כומר פלוני וטבע בגאות הנהר".

אחד מחסידי רבנו, רבי חיים גולדברג ז"ל, היתה פרנסתו מצויה בריווח ממסחר בבהמות. באחד הימים הגיע לכ"ק מרן כשהוא חרד ודואג, מחמת שמגפה החלה משתוללת בעדרי הצאן והבקר, וגם בדיריו ורפתותיו החל הנגף. אמר לו כ"ק מרן, שיעמוד לצדו בתפילת מנחה של ערב שבת קודש. כשהחלו להתפלל ואמרו מזמור "הודו לה' כי טוב", הגיע מרן לתיבות (תהלים קז, לח-מא) "ובהמתם לא ימעט... וישם **צאן משפחות**", הגביה קולו וחשו כל הנוכחים, כי הוא גונז בקריאתו כוונה עמוקה. באותו יום ובאותה שעה פסקה המגפה, ומבהמותיו של רבי חיים גולדברג לא מתו עוד.

הודי שהתגורר ברוסיה עשה את הדרך הארוכה עם בנו בן השבע, אותו הביא לרבחמן, כדי שיגאל אותו מיסורי השיתוק שאחזו רח"ל. הניח האב את ילדו על הארץ ומרן קם ממקומו, **כרך על ידיו מטפחת וניגש אל הילד, מיששו מראשו ועד רגליו, ולעיני כל הנוכחים קם הילד והחל מניע את כל אבריו, ככל ילד בן גילו.** פנה מרן לניציבים במקום ואמר: "אל תתפלאו למראה עיניכם, אלא תנו דעתכם להבין רז זה. הלא מצד סטרא דקדושה אין כאב בעולם, כי דרך הטוב להיטיב ורחמיו על כל מעשיו, וכל המכאובים והיסורים, שיש לאדם באים מצד סטרא אחרא. אם שומר אדם על עצמו כדבעי ועובד את השי"ת בידיו, שורה עליהם רוח של קדושה ובמגעם נס הסטרא אחרא".

הגה"ק רבי יהודה מודערען צ"ל מסיגוט, תלמיד ה"חתם סופר", סבל קשות תקופה ארוכה משינוי החולות, כשבא אל רבינו להתאונן על יסוריו, הניח רבינו את אצבעותיו הקדושות על שיניו, ומיד חלף הכאב לגמרי. נענה אותו גאון ואמר: "אצבע אלקים היא". כ"ק מרן רבי שלום מבלז אמר: "איני משתמש בשמות כלל, רק אני מרחם מאד ואומרים בשמים, אם בשר ודם מרחם כל כך, משמים בוודאי צריך לרחם".

הגה"ק בעל ייטב לב זיע"א היה פעם אחד עם אחיו הגה"ק ר' שמואל מגארליץ זיע"א אצל כ"ק רבינו זיע"א, **וראו שהביאו איש חולה שלא היה יכול לילך ברגליו, וכ"ק מרן מהר"ש הניח ידו עליו ונתרפא מיד והלך כאחד האדם,** והתחילו הגה"ק הייטב לב ואחיו לבכות מרוב התרגשות, על שראו בעיניהם דבר גדול כזה, ורבינו הרגיש בבכייתם, ואמר להם: "אם אין עושים רעה עם הידיים, יכולים לעשות עמהם מה שרוצים".

המקובל הרב ישועה חי בן שושן זצ"ל - נולד ב-כ"ב טבת ה'תש"ו (1945) בירושלים. בגיל צעיר התחיל ללמוד קבלה אצל המקובלים רבי מרדכי עטיה, רבי דוד ציון לניאדו ורבי מרדכי שרעבי. לאחר מכן למד יחד חברותא עם המקובלים הרב דוד בצרי והרב יעקב משה הלל. כשהיה בחור קיבל צו גיוס למלחמה. רבינו פנה אל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאל: "מה עדיף, תורה או מצווה?". ומרן פסק עבורו כי עליו להתגייס בהטעמו כי הוא יקדש שם שמיים. לעומת זאת כשפנה המקובל ר' דוד בצרי שהיה בחור צעיר, מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל פסק כי אסור לו להתגייס ורק לר' ישועה התיר זאת. ואכן בכל מקום שהיה קידש שם שמיים ובכל יום במלחמה הכין את עצמו למסירות נפש ולמות על קידוש ה'.

רבינו היה פצוע קשה ממלחמת יום הכיפורים וגופו היה מלא ברסיסים. הודה על הניסים והנפלאות לבורא העולם בכל שמונה פעמים שעלה על מוקשי רכב. היה מקורב לראש"צ מרן הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל והם הקימו 'בית דין גאולה'. עסק הרבה בספרי הרמ"ק ובספר היצירה. הרבה בסיגופים ותעניות. טבל במקווה כדי שיוכל ללמוד בטהרה על אף שגופו היה מלא ברסיסים שהיו זזים בגלל שינוי בטמפרטורת המים והיו גורמים לו לכאבי תופת. שימש גם כמוהל. חודש לפני פטירתו עמדו ילדיו יחד אֶתו בחדרו של הרופא אבישיר לרב כי הוא חולה במחלה הארורה. רבינו שמע את הבשורה בשלוות נפש. נפטר ב-כ"ז אלול ה'תשע"ח (2018). חי כ-73 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

סבו (מצד אביו): חכם ר' מרדכי. **סבו (מצד אימו):** המקובל ר' שלום יעיש. **אביו:** ר' יעקב מסעוד. **אימו:** מרת רות אורה. **אישתו:** מרת יעל פרייהן. **חברותא:** הצדיקים הגאונים המקובלים חכם ר' דוד בצרי, ר' יעקב משה הלל, ר' יצחק סחווה. **מרבתינו:** הגאונים המקובלים ר' מרדכי עטיה, ר' דוד ציון לניאדו, ר' מרדכי שרעבי, הרשל"צ ר' יצחק ניסים, הרשל"צ ר' מרדכי אליהו, ר' מאיר יהודה גץ. **מתלמידינו:** ר' יונתן לופס. **ילדינו:** עשרה ילדים.

○ יפר המקובל חכם ר' דוד בצרי, כי למד עם רבינו כשהיו בחורים וכשקיבל צו גיוס למלחמה, פנה אל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאל מה עדיף תורה או מצווה. ומרן פסק עבורו, כי עליו ללכת לצבא. כששמע את התשובה המקובל ר' דוד בצרי, נדהם מפסיקתו, ניגש אל מרן הגרי"ש אלישיב ושאל אם גם עליו להתגייס. אולם מרן אמר לו: "הוא - הוא - אתה - לא! הוא יקדש שם שמיים ויחזק במקום שיהיה". ואכן רבינו מסר נפש וקידש שם שמיים.

○ יפר הגאון הרב שמואל אליהו, רבה של צפת ובנו של מרן הראש"צ הגאון ר' מרדכי אליהו: רבינו היה פצוע קשה ממלחמת יום הכיפורים וגופו היה מלא ברסיסים (רבינו הובהל לחדר ניתוח. בבגדיו היו יותר מארבעים קליעים כשבגופו ארבעה קליעים ומלא ברסיסים). יום אחד הוא ביקש ממני ללוות אותו למקווה. כששאלתי אותו, מדוע הוא צריך ליווי, הוא סיפר, שכאשר הוא טובל במקווה, נוצר שינוי חום והרסיסים שבגופו זזים וגורמים כאבי תופת ועלול הוא להתעלף במים. אמרתי לו, שהטבילה היא דבר, שאדם יכול לוותר עליו, ביחוד כשהוא סובל. חכם ישועה הזדעזע כולו ואמר: "איך אפשר ללמוד תורה שלא בטהרה? איך אפשר?".

○ יפר אחיו, ר' מרדכי: לאחר שהתחתנתי למדתי בכלל של ישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה. והנה נכנס יהודי זקן לישיבה וסיפר, כי ברחוב בן יהודה היתה אישה אלמנה שנפטרה והיורשים מוכרים את חפציה במחיר זול. הלכתי לשם וראיתי ארון קיר. באותו הזמן הבתים היו גבוהים והארון הזמן לפי מידות, ועל כן הוא היה גבוה ביותר בהתאם לגובה הבית. החלטתי לקנות את הארון.

אבל היה צריך לפרק את הארון. באתי אל אחי הרב וביקשתי ממנו עזרה. לקחנו כלים לפרק את הארון והתחלנו. דלת-דלת. מלמעלה למטה. אחרי זה, בתוך האגון כשהגענו לקומה התחתונה, היה שם שולחן 'מוסלק' בתוך הארון. בתוך השולחן היו שתי קופסאות. אחת מימין והשנייה משמאל. בתוך הקופסא הראשונה היו שני מטילי זהב ובקופסא השנייה היו שלושה מטילי זהב!

לפני כן סיפר המוכר, כי אותה אלמנה הייתה חשוכת ילדים והם היורשים לא היו מצאצאיה. שאלתי את אחי הרב: "האם צריך להשיב את מטילי הזהב?". הצדיק אמר, שחייבים לעשות זאת. אחד היורשים היה בחדר הסמוך באותה השעה. באנו לבשר לו על האוצר. אחי הרב אמר: "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתה הריני בא לקיים מצוות השבת אבדה לבעליה" ונתן לו את החמש קילו זהב! הוא היה מבולבל עד שהתעשית. לאחר מכן סיפר, כי הצורף סיפר להם שהאלמנה שנפטרה קנתה ממנו את הזהב. הם חיפשו בכל המקומות בבית וכשלא מצאו, הם פירקו אפילו את תעלות החשמל במחשבה, שאולי שם הטמינה את הזהב. אולם, הם לא מצאו מאומה. אחי הרב שמח כל כך במצוות השבת אבדה.

○ יפר מר ב.מ: הפעם האחרונה, שפגשתי את רבינו זה היה בברית לנכד שלי וזכינו, שהוא יהיה המוהל. בסוף הברית הייתה לי הזדמנות לשלם לו סכום. להעביר לצדיק כסף זאת לא ניתן לעשות בכל יום. הוא כמובן דוחה את הכסף ואומר: "אני לא לוקח את הכסף". כשהתעקשתי הוא אומר לי: "אתה רוצה לשלם לי על המצווה? אלף שקל על המצווה? באלף שקל בלבד אתה רוצה לקנות את המצווה הזאת?". וכמובן, לא לקח את הכסף.

מ ימיו לא אכל באולמות ובשמחות ואפילו של המשפחה. סיפר ר' חיים אשכנזי כי זכה להכיר את רבינו וישב ב-ד' אמותיו מדי יום ביומו כך במשך חמש וחצי שנים. בימי שלישי בכולל היה לפעמים ארוחת צהריים לאברכים - שווארמה בלפה וכו' בהזדמנות שהצעתי לו לאכול, הוא אמר לי: "מעולם לא אכלתי את זה!". והוסיף ואמר, שאינו אוכל בשר בימי חול, חוץ מראשי חודשים.

האדמו"ר הרב יצחק מאיר העשיל מקופיטשניץ זצ"ל - נולד ב-כ"א כסליו ה'תרכ"ב (1861) בזינקוב. לאחר נישואיו התגורר בהוסיאטין ליד חמיו. בשנת ה'תרמ"א (1880), מעט לאחר נישואיו, נפטר אביו והחסידיים רצו למנותו לרבי, אך הוא סירב והמשיך לגור בחצרו של חמיו. בשנת ה'תרנ"ד (1893), לאחר פטירתו של חמיו פנו אליו מעיירות שונות לשמש כרבם. מאחר והסתפק, שאל את דודו - רבו רבי דוד משה פרידמן ממצ'ורטקוב: "מאיזה עיירה לקבל את המינוי?", הרבי הטיל גורל, וכשיצא הפתק 'קופיטשניץ' אמר הרבי: "מזל טוב קופיטשניצר רבי". שימש כאדמו"ר הראשון בחסידות קופיטשניץ. רבים פנו אליו ונושעו. במלחמת העולם הראשונה, נמלט עם משפחתו לוינה כרוב אדמו"רי רוז'ין, עקב פחדם מהשלטון הרוסי, ונשאר בה עד לפטירתו.

בשנת ה'תרע"ט (1918) לאחר סיום מלחמת העולם הראשונה, שנמשכה יותר מארבע שנים, שבה נרצחו כמיליון יהודים והותירה משפחות רבות שבורות, נעדרים רבים, נכים ואלפים רבים של פליטים ללא קורת גג וללא מזון שהסתובבו מעיר לעיר כשהם מחפשים מקום מגורים חדש. מסירותו של הרבי לכל יהודי ויהודי לא ידעה גבול. ביתו הפך לבית וועד לעניים ולאומללים שהיו זקוקים למילות עידוד ונחמה, לרפא את שברי ליבם מהצרות שניתכו על ראשם, וזאת עשה הרבי כל שעות היום והלילה, עד שבני המשפחה וצוות הגבאים המסורים דאגו מאוד לבריאותו של הרבי. **בעל רוח-הקודש**. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ביום ראשון של ראש השנה, א' תשרי ה'תרצ"ו (1935) חי כ-74 שנים. ציונו בווינה שבאוסטריה. בנו, ר' אברהם יהושע מילא את מקומו באדמו"רות.

אביו: ר' אברהם יהושע העשיל ממז'יבוז' (דור רביעי ל"אוהב ישראל" מאפטא). **אימו:** מרת לאה רחל (בת ר' שלום יוסף פרידמן מסדיגורה). **אשתו:** מרת גיטל (בת ר' מרדכי שרגא פרידמן מהוסיאטין). **מרבתי:** אביו, ר' אברהם יהושע העשיל. דודו, ר' דוד משה פרידמן ממצ'ורטקוב. **ילדיו:** האדמו"ר ר' אברהם יהושע, ר' משה הי"ד (נרצח בשואה), ר' שלום יוסף, ר' מרדכי שרגא, מרת בלומא רייזיל (נישאה לאדמו"ר ר' אברהם יעקב פרידמן, ה'אביר יעקב' מסדיגורה-ת"א), מרת חווה (נישאה לאדמו"ר ר' אליעזר הגר מויז'ניץ, ה'דמשק אליעזר'), מרת מרים הי"ד (נישאה לר' אברהם יהושע העשיל ממז'יבוז'-טרניפול. נרצחו בשואה).

לאחר מלחמת העולם הראשונה, הרבי הפקיר עצמו, עבור כל יהודי. עזר והתעניין בכל פליט ופליט ולא שינה מסדר עבודת הבורא בה נהג מיום עומדו על דעתו. כתוצאה מעומס זה, הגיע למצב בו בקושי נותר לו זמן מועט לשינה, והיו ימים בהם כמעט ולא ישן. באחד הלילות הבחינו הגבאים שהרבי כלל לא עולה על יצועו, הוא הסתובב בחדרו כששפתיו רוחשות תפילה ללא הרף. ניכר היה שמשהו מתרחש, אך לא היה מי שהעז לשאול, וכך נותרה החידה ללא פתרונה.

כל אחת מהמדינות שהיו מעורבות במלחמה, החלו להחזיר את החיים למסלולם הרגיל. כל מדינה נאלצה להשקיע רבות בנושא הכלכלי. המפעלים שהופצצו עדיין לא שוקמו, מקומות עבודה מסודרים עדיין לא היו. האבטלה גאתה, חוסר התעסוקה היה משווע, כל זאת הביא אנשים רבים לעסוק בהברחות. כל מדינה נאלצה להתמודד נגד מצב לא רצוי זה, על ידי הידוק הסגר בגבולות, הגברת הסיורים לאורך הגבולות למניעת הברחות, וכמו כן החמרה גדולה בחוקי המדינה נגד מבריחים. כאשר נתפס מבריח, יכלו בתי המשפט לגזור עליו אף עשר שנות מאסר בפועל, למען ישמעו וייראו. בדרך זאת קיוותה המדינה למנוע מהשוק השחור של ההברחות לפרוח ולצמוח.

בחור צעיר בשם משה זיידל ברח עם הוריו לוינה. בתום המלחמה הוא היה מוכרח לפרנס את הוריו המבוגרים. הוא הצליח להשיג דרכון פולני, ונכנס אל קהילת המבריחים. כך נהג במשך זמן מה. באחד הימים הזדמנה למשה זיידל עסקה מסוכנת. אם יצליח להעביר סחורה מסוימת לברלין- יקבל סכום גבוה מאוד. הוא ידע שאם יצליח במשימתו יוכל בכסף שיקבל לפתוח עסק עצמאי וחוקי.

הוא גם ידע שרשויות המדינה הגבירו והידקו את הפיקוח על כל הפרצות דרכן הוברחו מוצרים למיניהם. הוא חשש מאוד מעסקה זו ולכן נכנס לרבי. כשסיפר זאת לצדיק, הרב אמר: "האם אתה יודע כי מי שיתפס מבריח סחורה יכנס לשנים רבות לכלא אחרי שישלם קנס של מאה אלף כתרם?". באותה שעה ישב בחדר חתנו של הרבי ה'אביר יעקב'. הלה שאל: "פרנסה וסכנה- מה קודם למה?". אחרי שהייה קלה קם הרבי, נטל פיסת נייר קטנה, גלגל אותה ומסרה למשה. "סע לשלום וה' יהיה בעזרך, כשתבוא לברלין תן עשרה מארקים לצדקה. באיזה שעה בערך תחצה את הגבול?". הוא השיב: "מחר בסביבות השעה 13:00 בצהריים". ברכו הרבי בשנית ופטרו לשלום.

כשהגיע לברלין, נשמעה צפירה ארוכה של הרכבת. שוטרי הגבול עלו לרכבת וציוו על כולם לעמוד בשורה. הם עברו אחד-אחד, בדקו מה מכילות חבילותיו, ולאחר מכן החתימו את הדרכון. הוא ראה כיצד נלקחו אנשים בכוח בגלל דברים אסורים שהתגלו בחבילותיהם. ליבו פירפר, שכן מספר חבילות גדולות שלו נמצאות בקצה הקרון ועליו להצהיר על כך... הוא צייר את דמותו של הרבי והושיט את הדרכון לשוטר שבא מולו. וראה זה פלא, השוטר לא שאל מאומה על החבילות, החתים את הדרכון והמשיך הלאה. החבילות לא נפתחו!

כשהגיע לברלין נתן את הכסף לצדקה כפי שביקש הרבי, ולאחר שקיבל את סכום העמלה שב לוינה. כשהגיע לביתו ציפו לו הוריו בדאגה, הם ידעו על נסיעתו ועל מעשיו. "מבית הרבי מקאפיטשניץ נודע לי", סח לו אביו, "יום אחרי שיצאת לדרך, יצא הרבי מחדרו בשמחה ואמר 'ברוך ה', עתה עבר משה זיידל את הגבול בשלום, אבל בגינו לא נתתי לעיניי תנומה כל הלילה, הייתי ער שומר ומשגיח עליו כל הזמן".

משה זיידל פתח עסק חוקי, ועשה חיל בעבודתו. יום אחד הביא סחורה יקרה של משי מברלין. הוא שילם את המכס והניירת הוחתמה. מאחר ואצה לו הדרך, עקף את תור הרכבים והגיע לראש התור, אך שם נעצר. הוא הגיש את הניירת והראה ששילם הכול כדיון. להפתעתו, כקנס על שלא עבר בדרך המקובלת ולא דאג שידביקו מדבקות מעבר על הארגזים, הוחרמה כול הסחורה והוא ספג נזק כספי עצום. בלב כואב שב לוינה. כעבור מספר ימים הגיע לרבי לבכות על ההפסד הגדול. כשהגיע לשם, נודע לו שזה עתה שב הרבי לביתו. סיפר משה זיידל מה שקרה ואודות העובדה שכול השנים בהן הוא עוסק ביבוא ויצוא, מעולם לא אירע לו מאומה, וזו הפעם הראשונה שהחמירו כלפיו בקנס כה כבד. הביט אליו הרבי עם צער בעיניו, נאנח חרישית ואמר: "אוי, כך זה נראה כשאני לא בביתי!!!".

הגאון הרב מאיר ליבוש זצ"ל המלבי"ם (המגיד מקמפן) - נולד ב-י"ט אדר ה'תקס"ט (1809) בוולוצ'יסק אשר בוהלין (אוקראינה). בילדותו למד לשון הקודש, תורה וגמרא מאביו. בגיל שש התייתם וגם עם אביו החורג, הרב לייב (אב"ד מוולוצ'יסק). כשהגיע להמשיך ללמוד תורה בישיבה בוורשה. שם נודע כעילוי וכונה **'העילוי מוהלין'**. מגיל צעיר רכש בקיאות בתורה הקדושה ובחכמת הנסתר. התחתן בגיל 14 אך כעבור שנים אחדות התגרש. כשהיה כבן 15 ידע בע"פ את הספרים 'עץ חיים' ו'פרי עץ חיים'. בגיל 27 התחתן שוב, וחמיו תמך בו מבחינה כלכלית, כדי שיוכל להתפנות ללימוד תורה ולכתיבה. בשנת ה'תקצ"ח (1839) מונה לרב בוורשן (שבמחוז פוזנן, בממלכת פרוסיה). שבע שנים לאחר מכן מונה לרב בקמפן (מערב פולין). בשנת ה'תרי"ט (1859), אחרי איחוד הנסיכויות הרומניות מונה לרב ראשי ודרשן בבוקרשט, בירת הנסיכות הרומנית המאוחדת. סגנון מנהיגותו היה סמכותי וקפדני. רבינו היה קנאי לשמירת המסורת, פיקח אישית על משגיחי הכשרות ועל השוחטים, התעניין בתלמודי התורה וקבע סטנדרטים חדשים לרמת הכשרות.

כשהיה ברומניה נלחם במשכילים. הם הציגו את רבינו לשלטונות כדמות אפילה, קנאית וחסרת סובלנות. הם העלילו על רבינו שהגיע לרומניה כדי לרגל עבור גרמניה ורבינו היה עלול להישלח לכלא. באותה התקופה, אהרון בנו נפטר בעקבות מחלה. שנתיים לאחר מכן גורש לרוסיה שבבולגריה תחת שמירה הדוקה בעגלת זבל. משם עבר לקושטא ולאחר כחצי שנה הגיע לפריז. בשנת ה'תרכ"ה (1865) עבר להתגורר בפרנקפורט דמיין (גרמניה). לאחר שחמיו ר' חיים אוירבך נפטר מונה כרבה של לונשיץ אולם עד מהרה עזב את המקום בשל התנגדויות המשכילים והחסידיים, שראו בפירושיו השפעות של ההשכלה. בשנת ה'תרכ"ט (1869) עבר לחרסון באוקראינה. ובשנת ה'תר"ל (1870) עבר לקהילת מוגילוב (מחילאו) אולם בעקבות תלונות הוצא נגדו צו גירוש מייד. בשנת ה'תרל"ה (1875) הגיע לקניגסברג בפרוסיה המזרחית והתחיל לשמש כרבם. רבינו דחה הצעות מטעם יהודי ניו-יורק, פאפא, אמסטרדם, פריז, אוייהי בהונגריה ובגרודנו וקיבל בסופו של דבר את הצעתם של יהודי קרמנצ'וג באוקראינה. התפרסם כגאון וכדרשן מופלא. נפטר בקייב במהלך מסעו לקרמנצ'וג ב-א' תשרי ה'תר"מ (1879). חי כ-70 שנה.

אביו: ר' יחיאל מיכל וייזר. **אימו:** מרת סימציא. **אשתו:** מרת שרה (זיווג ראשון), בת ר' פייבל אופצינסקי מלונצ'יץ (זיווג שני). **בתו:** מרת פרידה (מזיווג ראשון. נישאה לר' אליהו חריף היילפרין מווילנה, ובזיווג שני נישאה לר' יהושע זליקין מסמולנסק). **בנו:** אהרון (נפטר בחיי אביו לאחר מחלה). **מרבתי:** אביו, ר' יחיאל מיכל וייזר, ר' לייב מוולוצ'יסק (אביו החורג), ר' משה הלוי הורביץ (מח"ס 'עמק השידים'), ר' צבי הירש אייכנשטיין (האדמו"ר מז'צ'לוב, מח"ס 'עטרת צבי'. למד אצלו את תורת הנסתר), ר' שלמה זלמן טיקטין. **מתלמידיו:** ר' אברהם אלימלך פישמן, ר' נחמן הלר. **מספריו:** **ארצות החיים** - חידושים על שו"ע או"ח

מקראי קודש - פירוש על הנ"ך • **ארץ חמדה** - דרשות על התורה • **ארצות השלום** - דרשות • **התורה והמצווה** - פירוש על התורה, המכילתא, הספרא והספרי • **מדרש הגדה** - על הגדה של פסח • **ייסודי חכמת ההיגיון** - ביאור חוקי ההגיון • **משל ומליצה** - שירי קודש • **עלה לתרופה** - פירוש על משנה תורה פרק ד' מהלכות דעות • **יאיר אור** - מילון מילים נרדפות • **הכרמל** • **שירי הנפש** - על שיר השירים.

כרב הראשי של העיר בוקרשט ברומניה, דאג המלבי"ם לכל צורכיהם הרוחניים של יהודי העיר. לשם כך פעל רבות אצל מושל העיר שירשה לו לתקן עירוב בשכונות היהודים, כדי להציל את היהודים מאיסור הוצאה בשבת. שכונה חדשה קמה בסמוך לביתו של אחד משרי העיר, וגם בשכונה זו רבינו תיקן עירוב. כבר בשבת הראשונה ראו תושבי השכונה היהודים כי חוט העירוב נקרע, וגם לאחר שתיקנו את העירוב, הוא שוב נקרע בשבת הבאה. הם מיד הבינו, כי ידו של מישהו במעל, והציבו שומרים כדי למצוא את מי שמתנכל לעירוב.

לאחר מעקב, תפסו נער נוצרי קורע את העירוב במזיד. בחקירתו הודה הנער, כי הוא עושה כן בשליחות השר שמואס בשכונה היהודית ההולכת ומוקמת בשכונות. המשטרה שרצתה להחניף לשר לא עשתה דבר והעלימה את הפרשה. כששמע על כך המלבי"ם הורה לכל התושבים לא לקנות קדירות במפעל שבבעלות השר. רוחויו של השר הלכו ופחתו, ההכנסות הצטמקו ובעיקר בלט הדבר בערב פסח. בשנים רגילות הייתה זו התקופה הטובה ביותר בעסק הקדירות של השר. עתה לאחר החרמתו של הרב, החנות כמעט התרוקנה מאדם.

השר התלונן אצל פקידי המשטרה המקומית על החרמתו של הרב לעסק המתנהל ומשלם מיסים כחוק, והרב נקרא לבית המשפט. הרב לא הסכים לייצג עורך דין מטעמו, והסביר, שכיוון שהמשפט הוא אינו אישית נגדו, אלא נגד כל הדת היהודית, הרי הוא בכוחו לייצג טוב יותר מכולם את צדקת דרכי היהדות. הקטגור הטיח ברב את ההאשמה החמורה: "כיצד העזת להחרים עסק חוקי? וכיצד הנך עושה דין לעצמך?" - "כיוון שחושש אני, כי השר מכניס בקדירותיו חמץ", ענה הרב, "לכן, כרב היהודים האחראי על כשרות המאכלים, הוריתי להם שלא להשתמש בקדירות, שהוא מוכר לחג הפסח". "מדוע אתה חושד בכבוד השר, שהוא מכניס בקדירותיו חמץ?", הקשה השופט.

"מה הוא ירויח מכך?" הפנה המלבי"ם את השופט לעדות הנער הרשומה במשטרה ואמר: "אדם שמסוגל להזיק לחוטי העירוב של היהודים, בלי להרוויח מכך כלום, מסוגל גם להכשיל אותנו בחמץ בפסח בלי להרוויח מכך כלום". תשובתו המוחצת של הרב, שכנעה את השופט ותוך דקות ספורות הוא יצא זכאי בדיון.

רבי אפרים זילכה הכהן זצ"ל: נולד בבגדד בשנת ה'תרמ"ו (1885). בגיל 14 החל ללמוד בבית המדרש "בית זילכה" וזכה לקרבה מצד המקובל ר' יוסף חיים. כל לילה מחצות עד עלות השחר למד את תורת הנסתר יחד עם ר' שמעון אגסי. משך כל היום אכל כשתי פרוסות לחם ושתה כוס תה, נודע במידת הצניעות והענווה, נעים הליכות וכל מעשיו בסתר.

בשנת ה'תרס"ה (1905) בהיותו כבן עשרים עדיין גזר על עצמו תענית דיבור והיה רק מאזין לשעורים, התנהגות זו גרמה לראש הישיבה ולחבריו ללימודים להניח כי אינו בקי בחומר. באותו יום ביקר הגאון חכם ר' יוסף חיים ולאחר ששאלו לגבי ר' אפרים השיב הלה כי כנראה אינו מבין את החומר אך מוטב שישהה בישיבה ולא ישוטט בחוץ. ר' יוסף חיים ביקש מר' אפרים להגיע אליו ואמר לו כי עד כאן שתיקה, ומעתה והלאה עליו לגלות את ידיעותיו. **לאחר מעשה זה התפרסם כגאון אדיר ומופלא בקדושה ובחסידות.**

בשנת ה'תרפ"ד (1914) עלה לארץ ישראל והוא התגורר בקטמון הישנה שבירושלים. לאחר פטירת ר' סלמאן אליהו החל לכהן כראש ישיבת המקובלים "עוז והדר". לאחר מכן כיהן כראש ישיבת המקובלים "פורת יוסף" עד יומו האחרון ולמעלה מ-30 שנים.

זקן המקובלים בירושלים, גאון אדיר בנסתר, ענוותן מופלא. כל ימיו היה מרבה בתעניות ובסיגופים כדי לכפר על הדור ולקרב את קץ הגאולה. בעל רוח-הקודש. שני בנים נפטרו לו בהיותם ילדים קטנים (בהיותם כבני 3-4 שנים בלבד). התנהג בגינוני קדושה מופלאים וכל השבוע היה מתנזר מאכילת בשר ורק לכבוד שבת קודש היה מתיר לעצמו לטעום מהבשר. נפטר ב-ג' בתשרי ה'תשי"ז (1955). חי כ-70 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' מנשה. **אמו:** מרת שמחה. **מרבתי:** המקובל חכם ר' יוסף חיים (מח"ס הבא"ח), המקובל חכם ר' שמעון אגסי, חכם ר' אברהם דנגור. **חברותא:** המקובל חכם ר' סלמאן מוצפי. **בני:** הגאונים ר' רפאל, ר' שלום (ראש ישיבת 'פורת יוסף' בירושלים). **בת:** מרת שולה. **מתלמידיו:** הגאונים המקובלים ר' עזרא עדס, ר' אהרן עבוד, ר' שאול שהרבני, ר' אהרן רפול, ר' יצחק כדורי, ר' שמואל דרזי, ר' יעקב מוצפי, ר' יחזקאל עזרא דורי (אבו מעתוק)

על העובדה, כי הרב ניחן ברוח-הקודש, יעידו הסיפורים המופלאים הבאים: לרבינו הייתה דודה בשם מרת אסתר, אשר התגוררה בפרדס חנה. מידי פעם הייתה מבקרת בבית הסב ר' יוסף זילכה ובבית רבינו. פעם כאשר עשתה שבת בבית הצדיק, קרא לה רבי אפרים בצאת השבת ואמר לה, שמאחר והיא נותרה ערירית, מוטב שתעשה משהו לתועלת עצמה. לבקשתה הסביר לה, שאין איש יודע את קצבת חייו, ולכן כדאי הדבר שתינתן לאחת הישיבות כהעדפתה איזה סכום כסף, ושבתמורה ובטיחו לה שלאחר אריכות ימים ושנים יקראו קדיש לזכרה, שכן מעלת הקדיש גדולה עד מאוד. הדודה לא התלבטה ומיהרה להפריש סכום כסף לצורך זה. למחרת, יום א' בשבוע, בדרכה חזרה מבית רבינו בירושלים, ביקרה הדודה אסתר אצל ר' יוסף, אחיו של רבינו וסיפרה לו בבכי על השיחה. "האם ראה ר' אפרים משהו?" שאלה. ר' יוסף הרגיע את דודתו ואמר לה, שאל לה לדאוג בשל כך, שכן ר' אפרים דואג גם לרוחניות של האדם, ואין בהצעתו דבר חריג.

הדודה אסתר נרגעה ואף החלה להתעודד, וכאשר מצב רוחה טוב ומרומם נפרדה ממנו ומשפחתו ונסעה חזרה לביתה. כאשר נסעה, שאלה רעייתו נזתת: "מה דעתך, על מה שאמר ר' אפרים לדודה אסתר, ולמה דווקא כעת? הרי היא הייתה פעמים רבות קודם אצל רבינו, ומעולם קודם לכן לא דיבר איתה בנושא זה?". האח ענה, כי נראה לו שר' אפרים יודע, ששעתה הגיעה ולכן אמר לה זאת, אעפ"י שממראה הדודה אסתר לא נראה שום דבר חריג, שכן בריאה וחזקה הייתה ללא ספק. **כעבור שלושה ימים,** ביום ד' בשבוע, הגיע מברק לבית הסב, המודיע כי הדודה אסתר בת דינה ושמואל זילכה הכהן נפטרה לבית עולמה. בהקשר לזה מעניין לציין, כי הדודה הותירה עיזבון רב ובין היתר הייתה תיבה המכילה יהלומים יקרי ערך. מאחר ולא היו לה ילדים, הרי שישורשיה היו ר' אפרים ואחיו ר' יוסף. על אף שהיו אלו שנות החמישים המוקדמות, שהתאפיינו בקשיים כלכליים עצומים, ועוד בעלותם לארץ הרשויות העירקיים לקחו את כל רכושם, סירבו הללו להישבע, והרכוש כולו עבר לרשות המדינה.

לקרובת משפחתו הייתה ילדה בת שנתיים שחלתה פתאום ואושפזה בירושלים. הסבתא ביקשה מדודה ר' אפרים שיבוא לברך את הילדה. רבינו נאות לבקשתה וכשהגיע למיטתה נעץ בה מבט אחד, פנה לסבתא ואמר לה: "**שהקב"ה ישמור לך על שאר ילדיך**". הסבתא פרצה בבכי (שכן הבינה את משמעות הדברים) ואכן כעבור יומיים נפטרה ל"ע הילדה סילביה בת נזתת גלדיס זילכה הכהן ע"ה.

בשנת ה'תר"צ שנים מועטות לאחר שעלה לארץ נפטר אחיו, ר' נעים זילכה בבגדד. כמובן, באותם הימים לא היו טלפונים והודעות היו נשלחות בדואר. במקרה זה שוגרו שליחים מבגדד לירושלים כדי להודיע לרבינו על פטירת אחיו. כשהגיעו השליחים היה זה היום השלישי לפטירתו של נעים זילכה, וכשהתייצבו לפניו, בטרם פצו פיהם, נפנה אליהם הצדיק ואמר להם: "אני יודע, שקעה השמש". דהיינו יודע רבינו על פטירת אחיו ואין צורך שהם יאמרו זאת, כדי שלא ישמשו שליחים לבשורות רעות.

פעם אחת הגיע רבינו לבית חברו הצדיק המקובל ר' סלמן מוצפי. רבינו פנה לידידו וביקש שיבטיח לו, שאת בתו לאה, ישדך עם בנו ר' רפאל. ר' סלמן תהה על בקשתו ואמר כי בתו עדיין קטנה (בת 16) ואחותה הגדולה טרם נישאה. הצדיק השיבו, שהוא יודע והוא אינו מבקש שיינשאו כעת אלא בזמן לאחר שתגדל מעט ואחותה הגדולה תינשא בקרוב. "ומדוע שלא נדבר לכשיגיע הזמן?", שאל ר' סלמן, ור' אפרים השיבו **שעל כל פנים הוא מבקש את הבטחתו של ר' סלמן לשקול זאת, כשיגיע הזמן,** ולאחר שיתיעץ עם רעייתו וישאל לדעתה של בתו. ר' סלמן הבטיחו ורבינו הלך לדרכו. **כשבוועיים לאחר מכן נפטר רבינו, והתבקש לישיבה של מעלה.** אז הבינו את פשר הדחיפות. כעבור שנה נישאו ר' רפאל בן ר' אפרים, ומרת לאה בת ר' סלמן מוצפי. בחופה אמר לה ר' סלמן לבתו שתכבד את בעלה, שכן ר' רפאל הכהן בן ר' אפרים הינו ארי בן ארי, בעוד היא, בתו לאה, בת שועל. ומדבריו אלו ניתן ללמוד על גודל ענוותנותו של ר' סלמן.

רבי אפרים זילכה הכהן זצ"ל: נולד בבגדד בשנת ה'תרמ"ו (1885). בגיל 14 החל ללמוד בבית המדרש "בית זילכה" וזכה לקרבה מצד המקובל ר' יוסף חיים. כל לילה מחצות עד עלות השחר למד את תורת הנסתר יחד עם ר' שמעון אגסי. משך כל היום אכל כשתי פרוסות לחם ושתה כוס תה, נודע במידת הצניעות והענווה, נעים הליכות וכל מעשיו בסתר.

בשנת ה'תרס"ה (1905) בהיותו כבן עשרים עדיין גזר על עצמו תענית דיבור והיה רק מאזין לשעורים, התנהגות זו גרמה לראש הישיבה ולחבריו ללימודים להניח כי אינו בקי בחומר. באותו יום ביקר הגאון חכם ר' יוסף חיים ולאחר ששאלו לגבי ר' אפרים השיב הלה כי כנראה אינו מבין את החומר אך מוטב שישהה בישיבה ולא ישוטט בחוץ. ר' יוסף חיים ביקש מר' אפרים להגיע אליו ואמר לו כי עד כאן שתיקה, ומעתה והלאה עליו לגלות את ידיעותיו. **לאחר מעשה זה התפרסם כגאון אדיר ומופלא בקדושה ובחסידות.**

בשנת ה'תרפ"ד (1914) עלה לארץ ישראל והוא התגורר בקטמון הישנה שבירושלים. לאחר פטירת ר' סלמאן אליהו החל לכהן כראש ישיבת המקובלים "עוז והדר". לאחר מכן כיהן כראש ישיבת המקובלים "פורת יוסף" עד יומו האחרון ולמעלה מ-30 שנים.

זקן המקובלים בירושלים, גאון אדיר בנסתר, ענוותן מופלא. כל ימיו היה מרבה בתעניות ובסיגופים כדי לכפר על הדור ולקרב את קץ הגאולה. בעל רוח-הקודש. שני בנים נפטרו לו בהיותם ילדים קטנים (בהיותם כבני 3-4 שנים בלבד). התנהג בגינוני קדושה מופלאים וכל השבוע היה מתנזר מאכילת בשר ורק לכבוד שבת קודש היה מתיר לעצמו לטעום מהבשר. נפטר ב-ג' בתשרי ה'תשי"ז (1955). חי כ-70 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' מנשה. **אמו:** מרת שמחה. **מרבותיו:** המקובל חכם ר' יוסף חיים (מח"ס הבא"ח), המקובל חכם ר' שמעון אגסי, חכם ר' אברהם דנגור. **חברותא:** המקובל חכם ר' סלמאן מוצפי. **בניו:** הגאונים ר' רפאל, ר' שלום (ראש ישיבת 'פורת יוסף' בירושלים). **בתו:** מרת שולה. **מתלמידיו:** הגאונים המקובלים ר' עזרא עדס, ר' אהרן עבוד, ר' שאול שהרבני, ר' אהרן רפול, ר' יצחק כדורי, ר' שמואל דרזי, ר' יעקב מוצפי, ר' יחזקאל עזרא דורי (אבו מעתוק)

כאשר היה הגאון רבי אפרים בימי עלומיו, עסק רבות בתענית דיבור, **עד שבאחד הימים גזר על עצמו שתיקה מוחלטת- כל היום ישב ועסק בתורה ולא שח עם איש.** במעשה זה גרם, שחכמי הישיבה לא הכירו בגדולתו ולא ביקשו את קירבתו ולא הכירו בכשרונותיו ובידיעותיו המרובות. הגאון חכם ר' יוסף חיים הרגיש בכך, ובאחד הימים קרא לפניו את ראש הישיבה בבית-המדרש: החכם הגאון רבי אברהם דנגור, ושאלו אודות הבחור אפרים כהן. ר' אברהם ענה לו, כי **בחור זה הנו שתקן, ואינו מתערב כלל בסוגיות הנלמדות, וכנראה, חלש הוא בכישרונותיו.** "אמור לאפרים שיבוא לפני!"- ציווה ר' יוסף על ראש הישיבה. עוד באותו יום הופיע הבחור בבית ר' יוסף, כאשר כולו מלא תמיהה על אשר זכה להתייצב לפני רבה של בבל ביחידות.

ר' יוסף לא האריך עמו בשיחה. הוא פנה אליו בקול מצווה ואמר: **"אפרים, עד כאן שתיקה, מכאן ואילך פתח פיך ויאירו דבריך!"**. בישיבה "בית זילכה" היה נהוג שראש הישיבה היה לומד כל סוגיה יחד עם התלמידים בקול רם. וכאשר לאחר מן התלמידים היה דבר מה להקשות או לחדש, הוא היכה בידו על השולחן. עם השמע קול ההכאה, היו הלומדים כולם משתתקים, ואז הרצה התלמיד את דבריו.

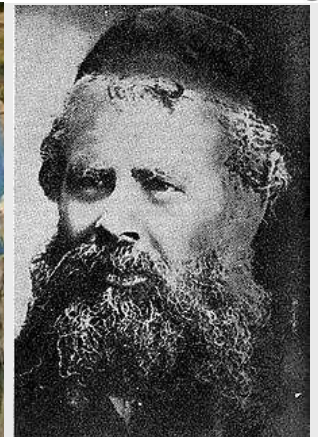
והנה למחרת, **כמעט אחרי כל קטע שנלמד, היכה ר' אפרים על השולחן.** בבית-המדרש הושלך הס, וכל העיניים הופנו אליו. להפסקותיו של בחור זה לא הסכימו עד אז תלמידי הישיבה, ועתה השתוממו לשמוע מפיו קושיות עמוקות ותירוצים נפלאים. הסוד התגלה, ידו של ר' יוסף היתה בדבר ואף קיבל שכר רב על שנשמע לר' יוסף. נהוג היה אצל החכם רבי יוסף חיים, כאשר אדם רצה להכנס אליו, אותו אדם היה מוסר את שמו לאחד מבני ביתו של הרב. הלה היה עולה לחדרו של רבנו ומוסר את שם האורח, ורק לאחר שקיבל רשות, היה מתאפשר לו לעלות לרבי יוסף.

בודדים בלבד, מן המקורבים ביותר לרבי יוסף חיים היו רשאים לבקר בכל עת ללא אישור מוקדם. עתה נוסף גם רבי אפרים על חברות המקורבים, והיה נכנס ויוצא מבית הגאון ר' יוסף חיים ככל אשר נצרך וללא אישור מוקדם בשכר ששמע לדברי הרב **עד שגדל לגאון בישראל.**

מהשמים שמרו על רבנו שכל ימיו הקפיד מאוד על כשרות המאכלים, לבל יכשל חלילה שלא בידיעותו. מסופר שפעם אחת לביל שבת חלם ר' אפרים כי **הבשר שבתוך החמין שבביתו אינו כשר,** ושמע קול שמצווה אותו לא לטעום מהבשר. תמה על כך הרב, בשל העובדה כי הוא בעצמו קנה את הבשר מאדם ירא-שמיים שכל גאוני ירושלים קונים רק אצלו בשר לכבוד שבת. איך יתכן אם כן שהבשר אינו כשר? בבוקר חקר רבינו לדעת מה הונס לתוך החמין, ולאחר חקירה מאומצת, נודע לו כי **העוזרת הלכה וקנתה על דעתה מעט שומן כדי להשביח את טעם החמין.**

הרב הגאון חכם אפרים הכהן היה תלמיד ותיק של בעל הבן איש חי (חכם ר' יוסף חיים זצוק"ל). בעל הבן איש חי נהג בכל יום ללמוד לאחר התפילה עם תלמידיו. **ומנהגם היה לשבת על גבי מחצלות שהיו מונחות על הרצפה, ואת הנעליים היו מניחים בכניסה לבית המדרש.** פעם אחת, בעודם לומדים הגיע אדם אחד שרצה לשאול שאלה את ר' יוסף חיים. הרב קם כדי לענות לו על שאלתו, וחכם אפרים הכהן ניצל את ההזדמנות **ונטל את נעליו של ר' יוסף חיים ונישקם.** חזר הרב וראה את מעשיו של חכם אפרים ואמר לו: "חכם אפרים, מה אתה עושה?" ומהפחד נפלו הנעליים מידיו של חכם אפרים לרצפה. לאחר זמן אמר חכם אפרים: **"תאמינו לי שנשקתי את הנעליים של ר' יוסף חיים כמו שאני נושק תפילין"**

הרב רפאל יעקב דוד וילבסקי זצ"ל הידוע בכינוי רידב"ז והרב מסלוצק: נולד ב-ל' שבט ה'תר"ה (1845) בקורבין (מחוז גרוזנה). עוד בצעירותו נודע כעילוי. בהיותו בגיל עשרים ושלוש נבחר לשמש כרב באזבלין. בשנת ה'תרל"א (1871) שימש כדרשן ורב בוויילנה. בשנת ה'תרמ"ג (1882) שימש כרב בפולוצק. בשנת ה'תרמ"ז (1886) החל לשמש כרב בוויילקובישק. בשנת ה'תר"נ (1889) החל לשמש ברב בסלוצק וייסד שם ישיבה. משנת ה'תרנ"ט ועד לשנת ה'תרס"ב (1898-1901) ערך את פירושו על התלמוד הירושלמי.

בשנת ה'תרס"ג (1902) עבר לארה"ב במטרה לחזק את היהדות והתמנה לרב בשיקגו. בשנת ה'תרס"ה (1904) עלה לארץ ישראל ומונה לרבה של צפת. ייסד את ישיבת 'תורת ארץ ישראל'. זכרונו היה נפלא, וידע כמה מסכתות בש"ס בעל פה. בקי בתלמוד בבלי וירושלמי ורוב הפוסקים. התמדתו היתה עצומה. הקדיש רוב ימיו לתלמוד ירושלמי- בשל אהבתו העזה לארץ ישראל. נפטר ב-א' תשרי ה'תרע"ד (1913). ציונו בצפת. חי כ-68 שנים.

אביו: ר' זאב. **אשתו:** מרת הנדיל. **מתלמידיו:** ר' איסר זלמן מלצר. **ילדיו:** מרת וולה (נישאה לר' יוסף קאנוויץ- מח"ס 'דברי יוסף'), מרת לאה גיטל (נישאה לר' ישראל יהונתן ירושלימסקי, רב בליטא), ר' משה בצלאל, ר' אהרון יצחק, ר' שלמה. **מספריו:** **מגדל דוד**- חידושים ופירושים בתלמוד בבלי וירושלמי. **חנה דוד**- חידושים על מסכת חלה בתלמוד ירושלמי. **יתשובות רידב"ז** **נימוקי רידב"ז**- פירוש לתורה. **ישו"ת בית רידב"ז** **יחידושי רידב"ז** **ותוספות רי"ד**- ביאור על התלמוד הירושלמי. **פאת השולחן**- ביאור מצוות התלויות בארץ והלכות שביעית. **יקונטרס שמיטה**.

רבינו התגורר בשנותיו האחרונות בעיר צפת. באחד הימים היה לו יום הזיכרון לאביו, ובבואו לבית-הכנסת לתפילת מנחה, ראה כי עדיין הקדים ויש לו להמתין עד זמן התפילה. עמד, איפוא, והמתין והרהר לעצמו, כשהוא נשען על הסטנדר, אבל תוך כדי הרהור- החל לפתע לבכות חרישית. היה שם אחד המתפללים שהבחין בדבר. הוא ניגש לרידב"ז ושאל אותו, כדרך אנשי צפת החריפים והממולחים: "מבין אני את הבכי שבכיתם, כי היום הוא יום הזיכרון לפטירת אביכם. אבל הלא הוא נפטר כשכבר היה בן שמונים ומעלה, וגם עברו כבר למעלה מחמישים שנה מאז הלך לעולמו, מה איפוא, נזכרתם דווקא עכשיו לבכות?".

השיב הרידב"ז ואמר: "אתה צודק, אבל אספר לך במה נזכרתי, כדי שתבין מדוע בכיתי. כאשר הייתי ילד, שלח אותי אבי ללמוד אצל המלמדים המעולים ביותר, כי הוא תמיד אמר: 'יעקב דוד נתברך בראש טוב ובהרבה כשרון', ופעם אחת אף שמעתי שאמר לאמא: 'יעקב דוד יצמח ויהיה למדן גדול, ולכן אנחנו מוכרחים לקחת לו את המלמד הטוב ביותר'. ואמנם היה בעיר מלמד מוכשר מאוד, אלא שהוא ביקש את שכרו: רובל שלם לכל חודש, וזה היה הרבה כסף".

"אבי", המשיך הרידב"ז לספר, "היה במקצועו בונה תנורים, מזה התפרנס, אבל בדוחק גדול ובעניות רבה, אבל למרות זאת, כאשר נגע הדבר בשכר לימוד למלמד- לא הייתה אצלו שום שאלה, מוכרחים לשלם למלד, שהוא הטוב ביותר, כמה שהוא דורש. כך התחלתי ללמוד אצלו בתחילת הזמן ושקדתי על לימודי בהצלחה.

חלפו שלושה חודשים מאז התחילו הלימודים, אבל אבי לא שילם למלמד כל אותו הזמן, כי לא מצא מניין לקחת. המלמד המתין עד אז בסבלנות, אבל כאשר עבר זמן כה ארוך, שלח אותי הבייתה עם פתק: 'המתנתי שלושה חודשים, ולא קיבלתי שום תשלום, יותר אינני יכול להמתין. הואילו בטובכם לשלוח לי את המגיע לי, אחרת לא אוכל להחזיק עוד את הילד'.

כאשר הבאתי את הפתק, פרצה בכיה בבית, אין כסף לשלם למלמד, אבל יעקב דוד הלא צריך ללמוד אצל מלמד טוב! מה בכל זאת עשה אבי? הנה, בדיוק באותו בוקר שהמלמד שלח אותי עם הפתק הביתה, הוא שמע בבית-הכנסת שגביר אחד הקים בית חתנות לבנו, והיה צריך לבנות לו תנור, אלא שביית-החרושת ללבנים הפסיקו מסיבה כלשהי לפעול ולא נמצאו לבנים עבור התנור. הגביר, שלמרות זאת רצה לבנות את התנור בבית-בנו, הודיע כך אותו בעל-מלאכה שיביא לו לבנים- הוא ישלם לו גם בשביל הלבנים וגם הקמת התנור סך של שישה רובלים, טבין ותקילין.

אם כן, אמר אבי לאמי: "יודעת את מה? אם אין אפשרות להשיג לבנים, נפרק את התנור שלנו ויהיו לי מזה לבנים, ואז אלך לאותו גביר ואבנה לו את התנור בשביל בנו, כך יהיו לנו ששה רובלים, ומזה נוכל לשלם למלמד.

אמר ועשה. הוא פירק את התנור בבית, הלך אל הגביר ובנה מן הלבנים תנור חדש בבית-בנו וקיבל את ששת הרובלים. בשמחה רבה חזר הביתה, קרא ואמר לי: 'יעקב דוד, קח לך ששה רובלים ותן אותם למלמד שלך, שלושה בשביל שלושת החודשים שעברו, ועוד שלושה- לשלושת החודשים הבאים של הזמן. לך נא אליו ותתאמץ ללמוד היטב.

"אנחנו בבית", הוסיף הרידב"ז, "כל בני המשפחה, האבא, והאמא וכל הילדים- כולנו קפאנו מקור במשך כל אותו החורף, בקושי הצלחנו להתכרבל בתוך סמרטוטים, בקושי רב יכולנו לישון מרוב קור, אבל הכל בשביל שיעקב דוד יוכל ללכת ללמוד אצל המלמד הטוב ביותר. כזאת הייתה מסירות-הנפש כדי להנחיל תורה לילד בישראל".

"למה, איפוא, בכיתי?", סיים הרידב"ז את סיפורו, "כי הנה עכשיו, בטרם צאתי מן הבית לתפילה, חשתי קצת קור בגופי, וכבר מיהרתי לחשוב לעצמי, שאולי כדאי להימנע מלצאת החוצה ולהתפלל בבית. והנה, אז הרי יכלו הורי וכל הילדים לסבול קור אימים כל תקופת החורף בשביל תלמוד תורה שלי, ועכשיו היאך עלתה בי מחשבה להישאר בבית בגלל מעט קור. על זה היה הבכי שלי!".

הגאון רבי משה הכהן זצ"ל הנודע ככליל המדעים: נולד בשנת ה'תקנ"ג (1793). חכם גדול, וידיו רב לו בכל מקצועות התורה. **גאון בנגלה ובנסתר**. בקי היה גם בחכמת הקבלה ובכתיבת קמיעות. אף בחכמות נוספות שלט היטב, והיה מתמחה בגורל החול, בחכמת המזלות, בחשבון ובהנדסה, עד כי נהוג היה לכנותו 'כליל המדעים'. בכישרון כתיבה נדיר ומיוחד, ניחן רבי משה, ובזה היה עיסוקו לצורך מחייתו בבית המלכות בתונס, ולאחר מכן אצל השופט בג'רבא. על אף כל טרדותיו בכתיבי וחשבונות הממשלה, שם היה לילות כימים על לימוד התורה, וכל עת פנוי מעבודתו, מנוצל היה להגות בתורת ה', עד שלא הניח פינה זווית בכל חלקי התורה שלא נשתטח בה.

ובאחרית ימיו, חלה הרב, ונסע לעיר ליוורנו שבאיטליה לבקש מזור לחוליו, אך לדאבון לב לא הועיל לו, ונפטר בליל ב' של ראש השנה ה'תרכ"ג (1863). חי כ-73 שנים. לפני מספר שנים הועלו עצמותיו מליוורנו (ציונו היה בסמוך לציונו הקדוש של החיד"א זצ"ל) וכיום ציונו במושב איתן שבנגב.

אביו: ר' שאול (גאב"ד ג'רבא). **אימו:** מרת תרכייה. **בניו:** הגאון ר' שלום (אמו נפטרה ביום מילתו). **מספריו:** **זכות משה** - על התהלים **יפני משה** - על התורה הכוללת עניינות, קצרות וקולעות על דברי המפרשים **יפני משה** - על שו"ע.

אחד השרים מהיושבים ראשונה במלכות, נתוודע לחכמתו של רבינו. **שנינותו ופיקחותו, הקסימו את לבו והיה מרבה להשתעשע עמו בדברי חכמה**. באחד הימים, החל השר להלל בפניו את אמונתו ודתו, ושאלו "מדוע אתם היהודים אינכם מאמינים בדתנו?". חשש הרב כי אם יענה לשר תשובה ניצחת הפוגעת בדת האיסלם, יקום בו השר ויעליל עליו לפני המלך. ולכן בכל פעם שנטפל אליו השר בקושיות מעין אלו, התחמק והסיט את השיחה לעניינים אחרים. יום אחד, החליט השר לא לוותר, ועמד על כך שישב הרב על שאלתו, ולא ידחהו בקש. "אם לא אשמע תשובה מפיך", טען השר בלהט, "מסיק אני כי אין בפיך מענה לשאלותי". משראה הרב כי עומד השר איתן בדעתו, דיבר עמו גלויים ואמר "ראה, אין לי כל בעיה לענות על שאלותיך, אך יודע אני כי כאשר אנצרך בויכוח, תשמור בלבך שנאה וטינה עלי!".

"אם משום כך" הניף השר ידו בביטול, "אל תירא ואל תחת! מבטיח אני לך, כי לא אשמור דבר בלבי, ולא אעשה עמך כל רעה. הלא אין אנו מתנצחים, אלא בדרך ויכוח עיוני". "אם כן", נענה הרב, "שאל את שאלותיך" - "דע, כי אהבתך נטועה עמוק בתוך לבי, וצר לי עליך כי תתייטר לאחר מותך בעונשים נוראים" החל השר במסע השכנוע, "מי שאינו מאמין בדתנו, נענש בגיהנם, ולהיפך המאמין בה, מובטח לו כי ינחל לאחר מותו גן עדן. אם כן, חוס על עצמך! המר את דתך, וטובה תהיה אחריתך!".

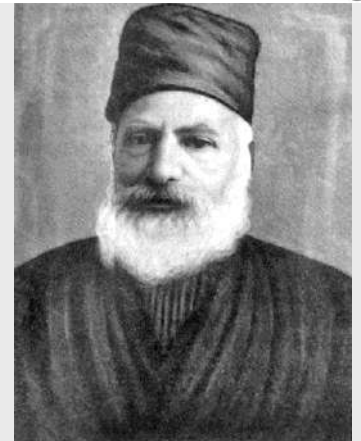
רצה ר' משה, להוכיח לו על פניו אחת ולתמיד את איוולתו, בדרך מוחצת שלא ימצא עליה מענה, "ראה", פנה אל השר, "שאלה גדולה שאלת, ודורשת היא ישוב הדעת ודעה צלולה. אולם כעת טרוד מוחי בפתרון חידה סבוכה נושאת פרסים שפורסמה היום בעיתון, ואין שכלי פנוי להתבונן בדבריך". שמע כך השר, והעניין קרץ לו "אוהב אני להשתעשע בחידות, הגידה נא לי את דבר החידה, אולי אמצא את פתרונה" הפציר השר בסקרנות. ניאות הרב וסיפר לשר את דבר החידה: מלך אחד כבש מחוז מסוים, ומינה עליו מושל מטעמו. קבע לו המלך חוקים שלפיהם ינהל וינהיג את המחוז, אך תנאי אחד התנה עמו: "**אם תשנה דבר אחד מכל אשר דברתי אליך, אחת דתך להמית!**" הסכים השר, וניהל את מקומו כפי החוקים שקבע לו המלך.

לפנים נהוג היה באותה מדינה, כי הנתפס בגנבתו, כורתים את ידו. עתה, כשנכנסו החוקים החדשים לתקפם, הומר **ענשם של הגנבים למאסר או לקנס**. סר מורא הגניבה, ורבו הגנבים. החלו הבריות להתמרמר והביעו תרעומת. יום אחד הופיע בארמון המושל, איש חשוב ונכבד, לבוש בגדי מלכות הדורים. ניגש אל אותו מושל וצוהו "בפקודת המלך עליך לשנות את החוק שהורה לך בענין גניבה! **השב מיד את עונש כריתת היד למקומו, ועצור את גל הגניבות**. דע, כי אם לא תעשה כן, ימיתך המלך בעיניי קשים!". נבוך המושל, ולא ידע מה יעשה וכיצד ינהג, הלא ציווהו המלך קודם הכתרתו לבל ישנה מן החוקים מאומה, ושמה אדם זה הנו רמאי?! או שבאמת נאמנו דבריו, והמלך אכן חזר בו, ושלחו להודיעו זאת?! ועתה, מה יעשה אותו מושל, כדי שלא יסתכן וימיתו המלך? "זו היא החידה אותה מציג העיתון לפני קוראיו, ומבקשם לפותרה בהוכחות חותכות" סיים הרב.

כשמעו השר מפי הרב את דבר החידה, צחק וקרא: "פתרון החידה פשוט עד מאוד!" וכשזיק ניצחון בעיניו. והוא הוסיף בלעג: "מתפלא אני כי טרם מצאת את פתרונה". "נו, נשמע מה בפיך". נענה השר: "הלא בתחילה כאשר מינה המלך את המושל, פה אל פה דיבר עימו, ולא על ידי שליח, אם כן מה מקום יש להסתפק! ודאי שהוראת המלך במו פיו, עדיפה על ציווי השר שאין בו ודאות מוחלטת. ועל כן אין לאותו מושל לשנות מאומה מדברי המלך. **לו חפץ היה המלך לשנות את החוקים, כי אז היה עליו להזמין לארמונו ולדבר עימו כאשר עשה בתחילה, ולא לשלוח שליח**. אין זאת אלא כי השר בדה את הדברים מלבו, או שנשלח לנסות את המושל, ואף אם נניח כי אכן שלחו המלך אליו, ודברי אותו שליח אמיתיים", הטעים השר, "מכל מקום לא יוכל המלך להענישו על כך, כי יטען, שמכיוון שניצבו לפניו שתי דרכים שמוטל בהן ספק, העדיף לבחור בוודאית יותר", סיים השר את פתרונו בתחושת סיפוק. לתשובה זו ציפה הרב. הוא הנהן בראשו לאות הסכמה, "הנחת את דעתך" אמר, והמשיך בנינוחות "כעת אחר שמוחי פנוי מחידה זו, נוכל לעסוק בשאלתך בעניין הדת".

הניח הרב את ידו על מצחו, ועשה עצמו כמתבונן וחושב בשאלת השר, ולפתע הזדעק בתמיהה: "כלום עדיין לא מצאת מענה לשאלתך על אמונתך?! ישמעו אזוניך מה שפיך מדבר! הלא אך לפני רגע קט במו פיך ענית על השאלה בטוב טעם ודעת!". השר לא הבין והרב פירש "במעמד הר סיני, דיבר עימנו ה' אלוקינו פנים אל פנים במראה ולא בחידות ודבריו שמענו מתוך האש, שם ציונו ה' חוקים ומשפטים - עשרת הדברות. חוקים אלו שמענו מפי מלך מלכי המלכים בכבודו ובעצמו, ואם כן כיצד נקבל דברי שליח האומר כי עלינו לשנות החוקים ולקבל עלינו דת אחרת?". כשמעו השר את דברי הרב, חוורו פניו. הוא נדהם מפקחותו של הרב, שהוציא מפיו את התשובה בצורה כה מתוחכמת. "כעת, רואה אני כי האמת איתך", הודה השר, והבטיח בהכנעה, "יותר לא אטרידך בשאלות בעניינים אלו".

* התמונות והסיפורים אודות הרב באדיבות ידידי ורעי, הסופר והעורך ר' עובדיה חן מתוך ספרו החדש 'עמוד ההוראה' בהוצאת מכון 'הרב מצליח'

המקובל חכם הרב סלמאן אליהו זצ"ל - נולד בבגדד בשנת התרל"ב (1872) בבגדד (עירק) למשפחת סוחרים עשירה כבן יחיד. הוריו שלחו אותו לבית-הספר בו רכש השכלה הכוללת שפות זרות. וזאת, כדי שבבוא היום יוכל הבן לנהל את עסקי המשפחה. רבינו התבלט מגיל צעיר על יתר בני גילו בכשרונותיו. מוריו השתאו לנוכח תפיסתו המהירה וזכרונו הנדיר. **תוך זמן קצר שלט היטב בשתי השפות האנגלית והצרפתית על בוררין** והוא התקבל ללימודים באוניברסיטת 'אוקספורד' באנגליה. שבוע ימים לפני ההפלגה עבר ליד ביהמ"ד 'בית-זילכה' והוא נשאר ללמוד. שקידתו הייתה מופלאה. את האוכל שקיבל בביתו חילק בין תלמידי חכמים עניים. רק בלילה כשחזר לביתו טעם דבר מה. **לאחר שנתיים של שקידה ללא לאות בתורה. התפרסם שמו כבקי בכל הש"ס ובספרי הפוסקים. לאחר שקיבל את הסכמת רבותיו, החל לעסוק גם בחוכמת הקבלה, ותוך שנה אחת היה בקי בספר 'עץ החיים' ובשמונת השערים לרבינו האריז"ל.**

בעצת חכם ר' יוסף חיים עלה לירושלים חסר כל. עקב שליטתו ובקיאותו בשפה ובתרבות האנגלית מונה לתפקיד מזכיר הנציב העליון. אולם עד מהרה התפטר כיוון שביקש להשקיע את כל זמנו בתורה הקדושה. **בקי בכל חלקי הפרד"ס, ידע בעל פה את ספר הזוהר, כתבי האריז"ל והרש"ש. סגפן. שימש כראש ישיבת המקובלים 'עוז והדר'.** בשנת ה'תרצ"ט (1938) חלה ומאור עיניו כבה והיה מתפלל את כל התפילות בע"פ עפ"י כוונת הרש"ש כולל ר"ה ויום הכיפורים. נפטר בירושלים ביום שני של ר"ה, ב' בתשרי תש"א (1940). חי כ-68 שנים. עוד באותו יום, בעיצומו של חג הובא למנוחת עולמים בהר הזיתים. בסמוך לציונו של הרש"ש הקדוש, שבתורתו הגה כל ימיו.

אביו: יוסף. **אישתו:** מרת מזל (בת ר' שאול צדקה ומרת שמחה - בת אחותו של חכם יוסף חיים ה'בן איש חי'). **ילדיו:** הראשון צ"צ מרן ר' מרדכי, ר' נעים, מר שמעון, ד"ר אפרים ומרת רחל. **מרבתי:** הגאונים המקובלים חכם ר' עבדאללה סומך, חכם ר' אפרים הכהן, חכם ר' בן ציון מרדכי חזן חכם ר' חיים שאול דוויק הכהן. **מתלמידיו:** המקובל חכם ר' יצחק כדורי **מספריו:** **כרם שלמה** - על עץ חיים (שישה כרכים).

הסיפור כיצד הרב העפיל לרום המעלה הינו מופלא ביותר. ונלקח מתוך הספר **'חכמי בבלי'**: בבית משפחת אליהו את בנם היחיד, שלחו לביה"ס בו רכש השכלה הכוללת שפות זרות. כדי שבבוא היום יוכל הבן לנהל את עסקי המשפחה. מוריו השתאו לנוכח תפיסתו המהירה וזכרונו הנדיר. **תוך זמן קצר שלט היטב בשתי השפות האנגלית והצרפתית על בוררין.** הוריו ראו נחת, תעודות הערכה וההצטיינות שקיבל בגמר לימודיו פתחו לפניו את כל השערים. הוריו התעתדו לשולחו לאחת האוניברסיטאות שבאנגליה. שבוע ימים לפני זמנו ההפלגה לאנגליה עבר רבינו ליד בית-המדרש "בית-זילכה" בקעו לאוזניו קולות של התלמידים שהתנצחו זה עם זה במלחמתה של תורה. נכנס הרב סלמאן שהיה אז כבן 18 שנים בלבד, והמחזה שנגלה לנגד עיניו השאירו פעור פה. לאחר דקות ארוכות נטל הרב סלמאן את אחד הספרים והתיישב ללמוד. לפתע נגלה לפניו עולם קסום ונפלא, שמימיו לא שמע ולא הכיר. השעות חלפו בזו אחר זו.

לפנות ערב הגיע לביתו ואז שאלו אביו יוסף: "היכן היית כל היום?", הרב היה גלוי לב ואמר לאביו: "גיליתי היום את **יעוד חיי**. החלטתי **להקדיש את כל עמלי לתורה**". הוריו נדהמו. דודו פנה אליו ואמר: "זה בלתי אפשרי, כבר רכשנו עבורך את כרטיס נסיעה ואתה חייב לעשות את רצון הורייך". אולם הרב התנגד בכל תוקף ובסופו של דבר הוריו נכנעו לו. שקידתו הייתה מופלאה. את האוכל שקיבל בביתו חילק בין תלמידי חכמים עניים. רק בלילה כשחזר לביתו טעם משהו. מסופר, כי פעם **הקשה הרב קושיה עצומה שעוררה הדים בכל בית-המדרש**. כולם ניסו למצוא תרוץ- אך ללא הועיל. לבסוף, פנה אחד מן הרבנים לרב סלמאן ואמר לו: "בווילנה הדפיסו ש"ס חדש עם הגהותיו של רבי שמואל שטראשון. אולי שם תמצא הקושיה והתרוץ". הש"ס היה יקר ערך לעין ערוך, ועדין לא הגיע לבגדד. הרב לא היסס. **הוא לקח את כל חסכונו והזמין מווילנה את הש"ס החדש**. ואכן, בהגהות הרש"ש מצאו את הקושיה ואת התרוץ. הש"ס המפואר המשיך לפאר את בית-המדרש שנים ארוכות. **לאחר שנתיים של שקידה ללא לאות בתורה. התפרסם שמו של רבינו כבקי בכל הש"ס ובספרי הפוסקים. לאחר שקיבל את הסכמת רבותיו, החל לעסוק גם בחוכמת הקבלה, ותוך שנה אחת היה בקי בספר 'עץ החיים' ובשמונת השערים לאריז"ל הקדוש.** אחד מחבריו, הלך וסיפר למרן רשכב"ג הגאון ר' יוסף חיים זצ"ל על ר' סלמאן שתוך שלוש שנים בלבד קנה ידיעה מקפת ומעמיקה בכל הש"ס ובכתבי האריז"ל. ר' יוסף התקשה להאמין. חלפו ימים אחדים ור' סלמאן ניגש לר' יוסף חיים זצ"ל להזמין לסעודת סיום הש"ס שהוא עושה. החל מרן ר' יוסף לדבר עימו בדברי תורה. ומצאו גדוש בכל התורה כולה- בנגלה ובנסתר. ר' יוסף אמר: **"אומנם אין דרכי ללכת לסעודות, ואף לא לסעודות מצווה. אולם הפעם אשנה ממנהגי ואי"ה אשתתף"**.

כל אותה עת הסתיר רבינו את מעשיו ואת יגיעותיו העצומות אף מבני משפחתו. הוא ידע כי דודו כועס עליו מאוד. כאשר קנה ספרי קודש היה מניח אותם בשק ועל ספריו היה מניח אבטיחים. פעם בעת סעודה החל דודו לבזותו ואת לומדי התורה. ר' סלמאן לא יכל להבליג ונלחם שעה. דודו ניגש להכותו, והניף את ידו, ונתקל במיחם מלא במים רותחים. כל המים החמים נשפכו על ידי הדוד. הדוד הוציא מהבית את כל ספרי הקודש. למחרת, נפל דודו למשכב. בכל גופו עלו פצעים וחבורות, הוא הזמין רופא מומחה מאנגליה. כאשר בדק הרופא את החולה אמר: **"בפצעים כאלו לא נתקלתי בחיים, כמדומני שאין כל תרופה לכך"**. הדוד הבין שאם רצונו להתרפא, עליו לבקש סליחה מרבינו. הרב הגיע לדוד ששכב על ערש דוי. הדוד ביקש מחילה בדמעות שלישי והבטיח שלא יפריע לו ללמוד. למרבה הפלא, לאחר תקופה קצרה, הדוד הבריא לחלוטין. **מיד הלך הדוד ותרם סכום כסף גדול עבור ת"ח עניים. לאחר מעשה זה, שמו של רבינו נישא בהערצה כצדיק וקדוש.** לאחר מכן עלה לירושלים ללא כל. ספרה הרבנית כי הרב היה מקבל כל חודש תרומה זעומה שבקושי רב היתה מספיקה כדי לפרנס את המשפחה. פעם, כשחזר בראש חודש, ביקשה הרבנית את הכסף שקיבל מהישיבה כדי להאכיל את עולליו הקטנים. אולם הרב סיפר כי בדרכו, פגש בעני המטופל בילדים שהיה זקוק לכסף בכדי לקנות תרופות לאחד מבני משפחתו ונתן לו את כספו. כשסיפר לספר על הצרות של העני, החל בוכה מתוך צער משל היה אחד מבניו.

רבי ישראל פרלוב זצ"ל הידוע כינוקא מסטולין- נולד בי"ב בכסלו ה'תרכ"ט (1868). נקרא על שם הבעל-שם-טוב הקדוש. בהיותו כבן ארבע נתייתם מאביו. אולם החסידים לא חינו עד שיגדל והכתירוהו כ"רבי", ומכאן שמו "הינוקא מסטולין". מכל רחבי המדינות נהרו אליו חסידים להתברך ולהיושע בעצה ותושייה. אהבוהו אהבת נפש.

הייתה לו חכמת אלוקים וגדלות נשגבה מתוך ענווה ושפלות ברך. מלומד בנסים. בעל רוח-הקודש. גאון. נפטר ביום ב' ראש השנה, שנת ה'תרפ"ב (1921), בעצומה של התפילה בהיותו בעיירת מרפא. ציונו בפרנקפורט דמיין. חי כ-53 שנים. למחרת ראש השנה טמנוהו בפרנקפורט הקרובה לעיר המרפא (וזאת על-פי צוואתו שלא לטמנו במקום רחוק משם). הציון נודע כמקום תפילה, ורבים המשתטחים על ציונו ורואים ישועות עד עצם היום הזה.

סבא: ר' אהרן מקרלין (השני). **אביו:** ר' אשר מקרלין (השני- בנו של בעל "בית אהרן" מקרלין). **אשתו:** מרת ברכה שיינדל הי"ד (בתו של דודו זקנו רבי דוד מזלטיפולי [טשרנוביל]- עלתה באש העקדה של סטולין בכ"ט אלול ה'תש"ב- 1942). **ילדיו:** ר' אשר זצ"ל הי"ד, ר' אהרן זצ"ל הי"ד, ר' יעקב חיים מטרויט זצ"ל, ר' משה הי"ד (מילא את מקומו בסטאלין), ר' אברהם אלימלך הי"ד, האדמו"ר ר' יוחנן (מילא את מקומו בלוצק ואשר ממנו המשיכה השושלת. בשנת ה'תש"ו [1945] עלה לארץ והוכר כרבם של חסידי סטולין-קרלין). **חתניו:** ר' שלום מקומרנא, ר' אברהם יעקב שפירא מגוואזדיץ הי"ד, ר' משה מסטפין, ר' שלום רוקח מאפטא (בן האדמו"ר ר' יששכר דב מבעלז).

הרה"ח ר' דוד זונדער סחרובר ז"ל היה נחשב לעשיר בעיר סחרוב, והייתה לו רפת גדולה של מאות בהמות, יום אחד פרצה מגיפה ברפת והפילה חללים רבים, בצר לו קם ונסע לסטולין, אותו היום יום שישי היה, ועל אף כל מאמציו להגיע מוקדם לעיר כדי לספר לרבינו על האסון, הגיע לשם, בשעה שכבר כולם צעדו לעבר בית-הכנסת לתפילת מנחה.

ר' דוד נכנס בחופזה לבית-הכנסת בידועו, שכל שעה נופלים חללים ברפת, וההפסד הוא עצום, אך בפנים כבר ראה, שרבינו התחיל כבר את תפילתו באמירת "הודו"... הוא נעמד בסמוך לרבינו ובהה במחשבות על זכותו העצומה לשבות עם רבינו תחת קורת גג אחד, עודו חושב ורבינו סובב ראשו לעברו וקרא בקול: "ויברכם, וירבו מאד, ובהמתם לא יעמיט"... ואחר סובב פניו לאחור והמשיך בתפילתו.

ר' דוד בשמעו דבריו של רבינו הבין, שהרבי ברוח-קודשו כבר ראה את מטרת בואו וכבר אין טעם לספר על מטרת ביקורו, ובמשך כל השבת היה בשמחה עצומה, לפי שידע על פי דברי הצדיק שכבר נושע, ואכן במוצאי שבת כשחזר לעירו שמע את הבשורה, שהמגיפה נעצרה מיד עם כניסת השבת.

אצל רבינו היה נהוג, כי החסידים מביאים דמי מעמדות פעם בחודש לפרנקפורט, והיו מכניסים קוויטל עם כל שמות החסידים, שהביאו דמי מעמדות, באחת הפעמים הכניסו לפרנקפורט מעמדות מעיר אחת, ששם התגוררו חסידי, ומחקו מהקוויטל את שמו של אחד החסידים, אשר התגורר שם.

כאשר תמה רבינו מדוע לא כתבוהו בקוויטל ענו לו, כי אותו חסיד ל"ע סר מן הדרך הישרה, ולכך לא כתבוהו ברשימה. שאל אותם רבינו: "מדוע הנכם מתערבים בעניינים לא לכם, אלו הם העניינים שלי?", וציווה, שיכניסוהו מיד לרשימה, וכמובן כן עשו. כעבור זמן לא רב הפך האיש לבעל תשובה גמור, ושב מדרכו הרעה, עד כדי כך, שכשהיה אומר "ברוך שאמר" היה מה לשמוע ולהתחזק באמונה שלמה בבורא יתברך.

יפר בנו הרה"ק רבי יוחנן מקארלין, כי אצל רבינו נתגדלה יתומה אחת והגיעה לפרק הנישואין, אולם עדיין לא מצאה את זיווגה. היא הזכירה את עצמה לפני רבינו כמה וכמה פעמים, כדי שישתדל למצוא שידוך בעבורה.

פעם אחת בא בחור אחד ושמו יעקב לייב (שהיה גר אח"כ בעיר "ניקאליב", הבחור היה גבה קומה וגבר אלים ואיש פשוט) והזכיר את עצמו לפני רבינו, שהיות שהגיע גילו לגיל ההתייצבות לצבא וקיבל הוא זימון להתייצבות, על כן מבקש הוא, שרבינו יתפלל בעדו ויברכהו, כי ייפטר מצרה זו ולא יאלץ להתגייס.

רבינו אמר לו: "אם אנשים כמוך לא ילכו לצבא, מי ילך? הרי איש בריא אתה!". באותו מעמד עמד חסיד אחד, שאמר לרבינו, כי היות שרבינו מבקש שידוך עבור היתומה, על כן יברכהו רבינו, שייפטר מן הצבא ובשכר זה ישא את יעקב לייב: "התסכים לשידוך? והאם תשמור הבטחתך, אם תשחרר מהצבא?"- השיב יעקב לייב: "הן!".

"אם כן", אמר רבינו ליעקב לייב, "לך והתייצב לצבא" (כי בשכר זה יגן עליו שיפטרו אותו). הלך יעקב לייב באמונה שלמה בדברי הצדיק והתייצב לצבא, כשהרופא הצבאי עבר לבדוק את המתייצבים, אם כשירים הם להתגייס, הוא הגיע ליעקב לייב. במהלך הבדיקה התרגש ואמר לשוטר שהביאו: "איש עם כזה לב חלש מאד הבאת?" ומיד קיבל פינקס שחרור מהצבא לצמיתות.

כל העיר תמהו והשתוממו, כיצד ניצל יעקב לייב הבריא והשלם מהצבא? (במיוחד בשל קומתו התמירה וכוחו העצום). ויעקב לייב קיים את הבטחתו לצדיק ואכן נשא את היתומה. הוא התיישב בניקאליב והנהיג את ביתו בדרך התורה והחסידות. הוא גם הרבה להכניס אורחים, ובפרט לחסידי קארלין, שהיו נוסעים דרך שם לרבינו לסטולין (הוא עצמו חש הכרת הטוב עצומה לרבינו בשל העובדה, שבגיניו ניצל מהצבא), וגם הוא עצמו היה מביא שקים מלאים אוכל על כתפיו, כדי להאכיל את אורחיו.

רבי ישראל פרלוב זצ"ל הידוע כינוקא מסטולין- נולד בי' בכסלו ה'תרכ"ט (1868). נקרא על שם הבעל-שם-טוב הקדוש. בהיותו כבן ארבע נתייתם מאביו. אולם החסידים לא חיכו עד שיגדל והכתירוהו כ"רבי", ומכאן שמו "הינוקא מסטולין". מכל רחבי המדינות נהרו אליו חסידים להתברך ולהיושע בעצה ותושייה. אהבוהו אהבת נפש.

הייתה לו חכמת אלוקים וגדלות נשגבה מתוך ענווה ושפלות ברך. מלומד בנסים. בעל רוח-הקודש. גאון. נפטר ביום ב' ראש השנה, שנת ה'תרפ"ב (1921), בעצומה של התפילה בהיותו בעיירת מרפא. ציונו בפרנקפורט דמיין. חי כ-53 שנים. למחרת ראש השנה טמנוהו בפרנקפורט הקרובה לעיר המרפא (וזאת על-פי צוואתו שלא לטמנו במקום רחוק משם). הציון נודע כמקום תפילה, ורבים המשתטחים על ציונו ורואים ישועות עד עצם היום הזה.

סבא: ר' אהרן מקרלין (השני). **אביו:** ר' אשר מקרלין (השני- בנו של בעל "בית אהרן" מקרלין). **אשתו:** מרת ברכה שיינדל הי"ד (בתו של דודו זקנו רבי דוד מזלטיפולי [טשרנוביל]- עלתה באש העקדה של סטולין בכ"ט אלול ה'תש"ב- 1942). **ילדיו:** ר' אשר זצ"ל הי"ד, ר' אהרן זצ"ל הי"ד, ר' יעקב חיים מטרוויט זצ"ל, ר' משה הי"ד (מילא את מקומו בסטאלין), ר' אברהם אלימלך הי"ד, האדמו"ר ר' יוחנן (מילא את מקומו בלוצק ואשר ממנו המשיכה השושלת. בשנת ה'תש"ו [1945] עלה לארץ והוכר כרבם של חסידי סטולין-קרלין). **חתניו:** ר' שלום מקומרנא, ר' אברהם יעקב שפירא מגוואזדיץ הי"ד, ר' משה מסטפין, ר' שלום רוקח מאפטא (בן האדמו"ר ר' יששכר דב מבעלז).

כשהיה בן שלוש שנים בעודו משחק, נכנס בריצה לחצר מגוריה של אלמנה, והתרוצץ בתוך גינת ביתה, כשהוא נעמד על אחד העשבים. יצאה האלמנה וגערה בו: "מדוע אתה נכנס לגינה המטפחת שלי?! אני כבר הולכת לספר לסבא שלך, ה'בית אהרן'". פנה אליה הילד ואמר: "אני מבקש ממך, שלא תספרי לסבא, ולא תצערי אותו. ואם תשמעי בקולי- אני עוד אשיב לך על כך טובה!". "בסדר, אני מוחלת" - השיבה האלמנה. חלפו שנים. רבינו היה כבר אדמו"ר. בתה של אותה אלמנה בגרה והייתה בגיל השידוכים. והנה, באחד הימים חלתה וידה ל"ע נפגעה בשיתוק! האלמנה הייתה נסערת ושוברה. היא התרוצצה עם בתה מרופא לרופא, אולם למגינת לבה הללו לא הצליחו למצוא לה מזור ותרופה.

היא אומנם לא נמנתה על עדת החסידים, אבל שכנתה, שבעלה היה מחסידי רבינו, הציעה לה: "הרבי אומנם צעיר אבל שומעים הרבה ישועות מהבאים בצלו. נסי להיכנס אליו ולספר לו על צרתך". "אכן!" קראה האשה, "הרבי חייב לי חוב ישן". מיד פנתה האלמנה לבית הצדיק, וביקשה לדבר עימו בדחפיות. כשנכנסה, הזכירה את אותו הסיפור שהתרחש בהיותו בן שלוש. הרבי זכר זאת היטב, ושאל: "במה אוכל לעזור?". סיפרה האם בבכי על מחלת בתה, על היד המשותקת. "לכי הביתה", אמר הרבי, "צאי לחצר שלך, קחי מאותו סוג של עשב שרמסתי אותו אז ברגליי, כשהייתי ילד קטן ומהעשב הזה תבשלי מרק, ותתני לבת לשתות. זהו עשב חריף ביותר, והוא מרדים. היא תרדם, ותזכה לרפואה".

האלמנה רצה לביתה, נכנסה לגינה, תלשה מהעשבים הצומחים בה, בישלה אותם והכינה מרק. הבת לגמה מהמרק. תוך זמן קצר נרדמה. ישבה האם לצדה ושפכה את לבה, לפני מי שאמר והיה העולם, שישלח לה רפואה שלמה ושהתרופה של הצדיק תפעל את פעולתה. בעודה יושבת כך, היא שומעת את בתה צועקת לפתע: "אוי וי!" מרימה את שתי ידיה ומתעוררת. היא התרפאה. כאילו דבר לא היה! סיפרה הבת: "לאחר שנרדמתי, חלמתי חלום מחריד. ברגע המפחיד של החלום - נתתי צעקה, והרמתי ידי לבקש רחמים...". אי אפשר לתאר את שמחתן של הבת ואמה. הן זכו לראות מופת גלוי.

החלטתו של ר' ישראל יצחק משי-זהב הייתה איתנה. מבקש הוא לעלות לארץ ישראל. אדמת רוסיה בוערת, במיוחד לאחר ההתרחשויות עם ממדל בייליס. ריח מלחמה נדף באוויר, הוא רצה לעזוב את האיזור מידי! כחסיד מקושר לצדיק הוא תכנן לנסוע ברכבת, שתעצור בדרכה בסטולין, שם ייכנס לרבי ויקבל ממנו ברכת פרדה לדרך. בהגיעו אל הצדיק התקבל בסבר פנים יפות ומאירות. כאשר נפרדו בברכת שלום, שילב הרבי כמה מלים: "אולי היה עדיף שתישאר כאן היום!". ר' ישראל יצחק לא הבין: הרבי נפרד ממנו, ומאיך אמר לו מלים אלו! תוקף הכרטיס של הרכבת עוד מעט יפוג. רגליו הוליקוהו כמאליהן לתחנת הרכבת. ואז נשמע קול מאחוריו: "ר' ישראל יצחק, חכו רגע!" היה זה הגבאי שרץ אליו וביקש ממנו, שהרבי רוצה לשלוח מכתב לארץ ישראל. הלה שב ונכנס לרבי. הצדיק אמר לו: "ברצוני לכתוב משהו. חכה כאן". הרבי נכנס לחדרו, ור' ישראל יצחק ממתין בקוצר רוח. הרכבת תברח בעוד עשר דקות. התוקף של הכרטיס יפוג!

הדקות חולפות והרבי לא יוצא. רק לאחר דקות ארוכות יצא הרבי מחדרו ובידו מעטפה סגורה. "הרכבת כבר נסעה", אמר הצדיק, "ובכן תישארו כאן עד מחר". למחרת בבוקר מיהר החסיד לרכבת כדי לקנות כרטיס אחר ולצאת לדרך. בהגיעו, ראה שהשערים נעולים, מהומה גדולה שררה במקום - והנה מתברר לו, שהרכבת שבה היה עליו לנסוע התנגשה ברכבת אחרת, וישנם מאות הרוגים ופצועים. רק עכשיו הבין את דברי הרב. הוא רץ להודות לרבי בהתרגשות על הצלתו, ומאחר שהוא כבר ממילא איחר את הרכבת, הביע את רצונו להישאר עוד כמה ימים בצל הקודש... אבל הרבי אמר: "לא, עכשיו לא תתמהמה פה אפילו יום אחד. עם הרכבת הראשונה תיסע היום, והשם יצליח דרכך".

ר' ישראל יצחק מלא בדיוק את הוראותיו של הרבי, נסע והגיע אל נמל אודסה, שם עלה על אוניה, שעשתה דרכה לארץ ישראל. זו הייתה אוניית הנוסעים האחרונה, שעשתה דרכה אל העולם החופשי לפני שפרצה מלחמת העולם הראשונה. עתה הבין ר' ישראל יצחק, עד כמה צפו עיניו של הרבי למרחוק! בפעם הראשונה עיכב הרבי בעדו, שלא ייסע כדי שיינצל מן ההתנגשות ברכבת - ואלו בפעם השניה דחק בו שיסע מהר, למען לא ייתקע באמצע הדרך, ויזכה בעז"ה להגיע לארץ ישראל בשלום.

רבי ישראל פרלוב זצ"ל הידוע כינוקא מסטולין- נולד בי' בכסלו ה'תרכ"ט (1868). נקרא על שם הבעל-שם טוב הקדוש. בהיותו כבן ארבע נתייתם מאביו. אולם החסידים לא חינו עד שיגדל והכתירוהו כ"רבי", ומכאן שמו "הינוקא מסטולין". מכל רחבי המדינות נהרו אליו חסידים להתברך ולהיושע בעצה ותושייה. אהבוהו אהבת נפש.

הייתה לו חכמת אלוקים וגדלות נשגבה מתוך ענווה ושפלות ברך. מלומד בנסים. בעל רוח-הקודש. גאון. נפטר ביום ב' ראש השנה, שנת ה'תרפ"ב (1921), בעצומה של התפילה בהיותו בעיירת מרפא. ציונו בפרנקפורט דמיין. חי כ-53 שנים. למחרת ראש השנה טמנהו בפרנקפורט הקרובה לעיר המרפא (וזאת על-פי צוואתו שלא לטמנו במקום רחוק משם). הציון נודע כמקום תפילה, ורבים המשתטחים על ציונו ורואים ישועות עד עצם היום הזה.

סבא: ר' אהרן מקרלין (השני). **אביו:** ר' אשר מקרלין (השני- בנו של בעל "בית אהרן" מקרלין). **אשתו:** מרת ברכה שיינדל הי"ד (בתו של דודו זקנו רבי דוד מזלטיפולי [טשרנוביל]- עלתה באש העקדה של סטולין בכ"ט אלול ה'תש"ב- 1942). **ילדיו:** ר' אשר זצ"ל הי"ד, ר' אהרן זצ"ל הי"ד, ר' יעקב חיים מטרויט זצ"ל, ר' משה הי"ד (מילא את מקומו בסטאלין), ר' אברהם אלימלך הי"ד, האדמו"ר ר' יוחנן (מילא את מקומו בלוצק ואשר ממנו המשיכה השושלת. בשנת ה'תש"ו [1945] עלה לארץ והוכר כרבם של חסידי סטולין-קרלין). **חתניו:** ר' שלום מקומרנא, ר' אברהם יעקב שפירא מגוואזדיץ הי"ד, ר' משה מסטפין, ר' שלום רוקח מאפטא (בן האדמו"ר ר' יששכר דב מבעלז).

הרה"צ רבי יהושע העשיל הלטובסקי זצ"ל סיפר: "רציתי לשוב לארץ ישראל ולצערי הרב לא היה בידי פספורט, לפיכך נאלצתי לרכוש פספורט מזויף מידי בעל הבית בו התאכסנתי. הוא הביא לי פספורט על שם אהרן טויב. כשנכנסתי אל הקודש פנימה לקבל ברכת הפרידה, שאלני רבינו, האם יש בידי פספורט. ענית, שהפספורט מונח בכיס. "ומה שמך?" שאלני רבינו, ענית: "אהרן טויב" (התכוונתי שהפספורט שבידי הוא על שם אהרן טויב).

רבינו ביקשני להראות לו את הפספורט, והגשתי לו. רבינו נעמד כשרגלו האחת על הספסל והתחיל לדפדף בפספורט, כאשר מדי פעם מסתכל עליי ואחר כך בדפי הפספורט, ולאחר מכן שם את הפספורט על ברכיו, כך חזר הדבר ונשנה מספר פעמים, וכל זה בבדיחה דעתא, לבסוף החזיר לי את הפספורט ואמר לי: "שיהיה כן, תיסעו לחיים ולשלום".

הדבר היה תמוה מאוד בעיניי, ולכן כשעליתי לרכבת והתיישבתי בפניתי, פתחתי את הפספורט ורציתי לראות מה כתוב שם שגרם לרבינו להיות בבדיחות הדעת. כשהתחלתי לקרוא חשכו עיניי, מאחר ובעל הפספורט המקורי היה שונה ממני בתכלית השינוי. לא היה אפילו פרט אחד זהה לי. לא צבע הפנים, לא צבע העיניים וכן הלאה.

חשבתי לעצמי: "ריבוננו של עולם, מה עוללתי לי? איך איראה בעיני משטרת הגבולות? הרי הם יתפסו מיד, כי השתמשתי בפספורט של מישהו אחר". עתה הבנתי למה צחק הרבי, כשראה את הפספורט, אך מה שנעשה אין להשיב. אני נמצא באמצע הדרך. סמכתי על ברכת הרבי, שהכול על מקומו יבוא בשלום, בעזרתו יתברך.

כשהרכבת עצרה בגבול האוסטרי, בשעות הלילה המאוחרות, ירדתי מהרכבת ואמתחתי בידי, עליתי על כרכרה ואמרתי לעגלון היהודי לנסוע במהירות, אולם, לפתע צץ, שוטר גבול. הוא עצר את הכרכרה וביקש לראות את הפספורט של כל הנוסעים.

הגשתי לו את הפספורט והתחיל לדפדף בו, הוא הסתכל לסירוגין עליי ועל הפספורט והתחיל לצחוק, כך זה נמשך מספר פעמים. **נדהמתי לראות, שהשוטר עושה בדיוק את אותן התנועות שרבינו עשה,** והנה השוטר מושיט לי את הפספורט וממלמל: "נו מילא, קום וברח לך". כמובן, כך עשיתי והמשכתי בדרכי לארץ ישראל.

בעיירה אחת חיפשו שו"ב, והנה הגיע אחד, שהציע את עצמו בפני המרא דאתרא, והראה בפני הרב כתב קבלה שהוא שוחט ובודק מומחה. הרב בחן אותו וכמו כן ראה, איך שהעמיד סכין חד לשביעות רצונו. אמר לו הרב, היות שרוב אנשי העיירה הם חסידים של האדמו"ר רבי ישראל מסטולין זצ"ל, על כן אם ברצונו להתקבל לרצון התושבים, עליו לנסוע לרבי ולקבל הסכמתו.

השוחט נסע בערב שבת לסטולין, אומנם עשה חשבון לעצמו, שאם יכנס לרבי בערב שבת, יהיה מוכרח להשתתף במשך השבת בתפלות ובעריכת השולחן, וכיוון שלא היה רגיל בכך, החליט להמתין עד מוצאי שבת. במוצאי שבת המתין כמה שעות, הזמן שהיה לוקח לו מביתו לסטולין לו היה נוסע במוצ"ש. וכנס למעון קדשו של הרבי, וסיפר על מטרת בואו, היות והציע את עצמו להתקבל לשו"ב בעיירה פלונית שרוב אנשיהם חסידים של הרבי, ואמרו לו שכדי שיוכל להתקבל, עליו לנסוע לרבי ולקבל הסכמתו וברכתו.

הרבי פנה בשאלה אל האורח: "מתי הגעת לסטולין?". ענה האורח: "זה עתה הגעתי". אמר לו הרבי: "ראה נא, אילו היית אומר את האמת, שאתה כבר נמצא כאן עוד מערב שבת, אלא שהסיבה שלא התפללת אצלי, משום שקשה היה עליך התפילות הארוכות, הרי הייתי נותן את הסכמת. אבל עכשיו, שהוצאת מפ"ך דבר שקר, אין באפשרותי לתת הסכמה לקבל אותך כשוחט". (לב ישראל לגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל)

הרב נפתלי צבי טרופ זצ"ל - נולד ב-י"ג ניסן ה'תרל"א (1871) בגרודנא שבליטא. מגדולי ראשי הישיבות. ממפתחיה של שיטת הלימוד הידועה כשיטת בריסק. בשנת ה'תרמ"ו שלחוהו הוריו ללמוד בישיבת קלם. כעבור שנתיים עבר לישיבת טלז' ופרק זמן קצר למד בישיבת נובהרדוק שבסלונים. בשנת ה'תרמ"ט הגיע לישיבת סלבודקה ("כנסת ישראל"). לאחר נישואיו בשנית, שב ללמד בישיבת קלם וכעבור 4 שנים כיהן כר"י לצעירים "אור החיים" בסלבודקה. בשנת ה'תרס"ד (1904) שלח ר' ישראל הכהן מראדין ("החפץ חיים") בקשה לר' נפתלי צבי לכהן כר"י בראדין, בתנאי שהנהלת הישיבה בסלבודקה תסכים לכך. בשנת ה'תרע"ד, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, גלה יחד עם הישיבה לעיירה סנובסק. עד ליום פטירתו שימש כראש ישיבה.

נודע בחקירותיו התלמודיות הייחודיות, לצד יראת שמים ומוסריות בולטת. **אהבתו לתורה לא ידעה גבולות**. לעתים קרובות נתקף בכאב ראש חזק עקב התאמצותו בעיון בתלמוד. **נהג לכתוב מטפחת רטובה סביב ראשו כדי להקל על כאביו, והמשיך להתעמק בסוגיה שלמד**. כאשר לקה בניוון שרירים וכאשר הרופא אסר עליו ללמוד תורה, היות שאסור לו לאמץ את מוחו, השיב בזעזוע: **ללא לימוד התורה למה לי בכלל חיים?**! התבלט במידות טובות ובמעשי חסד מרובים, יראת שמים ובתפילות, שנאמרו בכוונה ובהתלהבות. נפטר ב-ג' תשרי ה'תר"צ (1928). חי כ-59 שנים. ציונו בראדין.

אביו: ר' משה שמואל. **אמו:** מרת נעשה. **נשותיו:** בתו של ר' נתן צבי פינקל (זווג ראשון- התארס איתה וחודשים לפני החתונה נפטרה), מרת פעשא לאה (בתו של ר' אליעזר יעקב חווס - זיווג שני). **בניו:** ר' אברהם חיים ור' ראובן (בעל 'בינת ראובן'). **בנותיו:** מרת טובא (בעלה ר' יהושע אייזיק קמיניצקי) ומרת פייגא עטיל (בעלה ר' ברוך יוסף פייבלזון). **מרבותיו:** אביו, ר' שמחה זיסל זיו (ה'סבא מקלם), ר' אליעזר גורדון (ר"י טלז'), ר' יעקב יצחק רבינוביץ (ממנו ינק את דרך הלימוד של בריסק). **מתלמידיו:** ר' יוסף שלמה כהנמן (ר"י פוניבז' בבני ברק), ר' יעקב ספסל (בעל 'דברי יעקב'), ר' יצחק מאיר פצינר (בעל 'פרשת המלך'), ר' משה דוד דרייען (רבה של גלזגוי שבסקוטלנד), ר' שלמה היימן (ר"מ ישיבת "תורה ודעת" בניו יורק), ר' אליהו דושניצר (מח"ס 'נחלת אליהו'), ר' נחום מאיר קרליץ (גיסו של ה"חזון איש"), ר' סנדר ליצ'נר (מייסד ומנהל 'קרית נוער' בירושלים), ר' יעקב משה שורקין (ר"מ ב'מתיבתא דרבנו חיים ברלין' בניו יורק), ר' יהודה קרביץ (ר"מ בישיבת 'תפארת צבי' בירושלים). **ספריו:** חידושי הגדנ"ט על הש"ס (סיכומי 203 שיעוריו שנכתבו ע"י תלמידיו על כל המסכתות של סדרי נשים ומזיקין).

אהבתו לתורה לא ידעה גבולות. לעיתים בשעת לילה מאוחרת היה הולך להעיר תלמיד באכסנייתו כדי לתרץ את מה שהקשה לו בעת השיעור. לשאלת מקרוביו 'האם אין חשש לגזל שינה?' השיב: **"הרי בודאי התלמיד, אינו מסוגל להירדם כלל בשל אותה קושיה המנקרת במוחו והיכן הרחמנות על בחור שעמל כל היום בתורה ואינו יכול להירדם על מיטתו מתוך שהביאור האמיתי בתורה מציק לו!"**.

מעשה ביהודי גלמוד ועלוב שיצא לו שם של גנב. הבריות הרחיקוהו מעליהם והכלימוהו. והנה כאשר נקלע לראדין ונפגש עם רבנו, הוא קידמו בסבר פנים יפות, הזמינו אל ביתו לסעוד על שולחנו, אף הציע לו מיטה מסודרת ללון בלילה, ולא חסך שום טרחה בכדי להנעים לאורח את הבילוי בצל קורתו. המקורבים תמהו: 'מה לראש הישיבה וליהודי מפוקפק במעשיו?' אך רבנו שהרגיש בכך אף הוא תמה: 'עד עתה ידעתי, שגנב חייב לשלם קרן וכפל, טבח ומכר משלם ארבעה וחמישה, ואם אין לו ונמכר בגנבתו. אבל היכן כתוב שפטורים מלקיים בו מצות 'הכנסת אורחים', לא ידעתי וכי אינו יהודי?! וכי אינו אדם כמונו?! האם אברהם אבינו לא קיים מצווה זו אפילו בערבים?! אלא מאי, בהכנסת אדם כזה הביתה, אפשר להסתכן בהתרוששות כי הוא עלול לגנוב את פרטי הבית, אם כן הרי לכל היותר צריך לעמוד עליו ולשמור כל זמן שהותו בבית, אבל אין שום עילה להיפטר מן המצווה!"

ביתו של ראש הישיבה נעשה מקום קבוע ללינתם של "ארחי פרחי" שנקלעו לראדין, ואלה הרגישו שם כאורחים מכובדים. בתו של רבנו סיפרה לו פעם כי אחד מהם לא מצא בבית מיטה ללון ולכן העניקה לו כמה פרוטות כדי לשכור מיטה במלון. התרעם האב על כך ואמר: "וכי למה לא הלכת את ללון במלון?! שכן הנך מרגישה, כי כאן הוא ביתך. עליך לדעת מהיום כי ביתם של העניים אף הוא כאן, ואין לשום אחד מבני ביתנו זכות קדימה", כך גם קרה כאשר אחד מה"אורחים המכובדים" נשלח על ידי בני-הבית ללון ב"הקדש". הרב בעצמו הלך לחפש אחריו והזמינו להתכבד ולהתארח במעונו ככל אשר יחפוץ, תוך שהוא מתנצל לפניו שהדבר נעשה בלא ידיעתו.

הרב היה אומר: "למה לי להחשיב את עצמי לגברא רבה, ואח"כ לעמוד כדי להשיג ענווה, הרי מוטב לי, שמלכתחילה לא אתלבש באצטלא של אדם גדול". סו ר' אליהו לופיאן: "בלומדי בקלם הייתה תקנה בכלל, שכל אברך שצריך ללכת תוך הסדרים, צריך לגשת לממונה על אותו שבוע ולהתנצל לפניו. ובהגיע תורי להיות ממונה, האדמתי פעם מבושה, כאשר ר' נפתלי ניגש אליי לבקש ממני רשות לצאת לחוץ. הוא היה מבוגר בשנים ומפורסם לגאון, ובכל זאת כופף קומתו להישאר במסגרת, ולבקש רשות מהממונה".

כשחלה רבינו ומצבו היה אנוש, לא חדלו הבחורים מלהעתיר לרחמי שמיים עבור רפואת רבם. בזמנם הייתה סגולה בדוקה ומנוסה- לצאת למגבית, אבל לא של כסף- אלא של חיים! **הבחורים נידבו ימים ואף שבועות מחייהם למען המשך חייו של רבם הנערץ!** לאחר המגבית נכנס אחד הבחורים אל לרבינו ה'חפץ חיים', והודיע לו, שהבחורים מתנדבים מימי חיייהם היקרים לזכותו של ראש הישיבה ואף העיז לבקש מהרב, שישתתף גם הוא במגבית זו. הצדיק ישב בכובד ראש וחשב כמה יכול הוא לתרום לזכותו של ראש הישיבה. **לאחר כחצי שעה נענה ואמר, כי הוא מוכן לתרום מחייו דקה לזכותו**. לשאלה התמוהה של הבחור: "כיצד יתכן שלאחר כחצי שעה, שהרב דן בכובד ראש, הסכים לתת רק דקה?" השיב: "בדקה, האדם מדבר כ-300 מלים. וכל מילה היא מצווה. אני איני יכול לוותר על יותר מ-300 מצוות!". השמועה עשתה לה כנפיים בישיבה- עד כמה ה"חפץ חיים" מייקר את הזמן היקר מכול, ולמחרת גברה ההתמדה בישיבה בכפל כפליים.

האדמו"ר רבי שמעון נתן נטע בידרמן (הראשון) מלעלוב זצ"ל- נולד ב-ח"י אייר (ל"ג בעומר) בשנת ה'תרכ"ט (1869). נקרא בשמו שמעון- ע"ש התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי צוק"ל ובשם נתן נטע- ע"ש זקינו הרה"ק ר' נתן נטע מחלם. משחר ילדותו נודע היה ביראתו הטהורה בעמלו וביגיעתו בתורה ועבודת השי"ת. **גאון בנגלה ובנסתר. בקי בכל מכמני הש"ס והפוסקים. ענוותן מופלא. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו.** נכנס לישיבת המקובלים 'שער השמים' שם הגה בתורת הח"ן. שימש כאדמו"ר החמישי בשלשלת לעלוב. בשנת ה'תרע"ג (1912) חלה בריאותיו ובפקודת אביו יצא לקארלסבארג למעיינות המרפא הידועים, וכאשר ביקש לשוב לביתו פרצה מלחמת העולם הראשונה - ונשאר בקראקא.

בתקופת מגוריו בקראקא התקבצו רבים סביבו אולם רבינו ביקש לברוח מכל שררה. אעפ"כ תוך זמן קצר התפרסם כפועל ישועות ורפואות. צעירים חייבי גיוס לצבא פולין, שקיבלו את ברכתו שוחררו מיד. בשנת ה'תרפ"ו (1926) גמלה ההחלטה בלב רבינו לחזור לארץ הקודש ושם רבים התסתופפו בצלו. סיפרו, כי כשהיה מתפלל לפני העמוד בימים הנוראים היו רועדים החלונות. כשנתיים ומחצה ניהל את העדה במעגלי צדק עד חורף ה'תרפ"ח (1928) שאז חלה ל"ע בגרונו, הרופאים יעצו שייסע לפרזי כדי שיעבור שם ניתוח ואכן כך עשה רבינו. סיפר נכדו רביה"ק רא"ש ששמע מהחסידי ר' מנדל גפנר ששהה ג"כ בתקופה זו בפרזי כי **לאחר נסיעת רבינו מביה"ח שמו לב, שבמשך התקופה, שהיה רבינו בביה"ח, לא מת אפילו יהודי אחד!**

לאחר מספר חודשים אמרו הרופאים, שאינם יכולים לעזור לו. רבינו חזר לארץ ישראל והיה מוקף ביסורים גדולים, כל מאכלו היה מעט משקה ופירורין שהכניסו לו דרך צינור וב-ג' תשרי צום גדליה ה'תר"ץ (1929) התבקש לבית-עולמו. ציונו בהר-הזיתים סמוך לקברי אבותיו. חי כ-60 שנים. סיפר נכדו רביה"ק רא"ש ששמע מאנשי החברא-קדישא, **שלקחו את גופו הקדוש לטהרה נעמד וטבל בעצמו.**

אביו: האדמו"ר ר' דוד צבי שלמה (ר' דודל) זצ"ל. **אמו:** מרת מרים. **סבו:** האדמו"ר ר' אלעזר מנחם מנדל זצ"ל. **נשותיו:** מרת חנה רייצא (זיווג ראשון- נישא בהיותו כבן שלוש עשרה וחצי שנים. בתו של ר' יוסף ציינווירט), מרת פייגא רבקה (זיווג שני). **בניו:** הרה"צ ר' פנחס חיים, האדמו"ר הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב (מילא את מקום אביו באמור"ת), ר' יעקב יצחק. **חתניו:** ר' מנשה ליפשיץ זצ"ל, ר' אברהם יוסף בראנדווין (כשנפטר נישאה אשתו לרבי יעקב ערבליך), מרת מאטיל שנפטרה בנעוריה. **מרבותיו:** דודו, ר' רבי אלתר מסוסנובצא, ר' ירחמיאל משה מסטאלין.

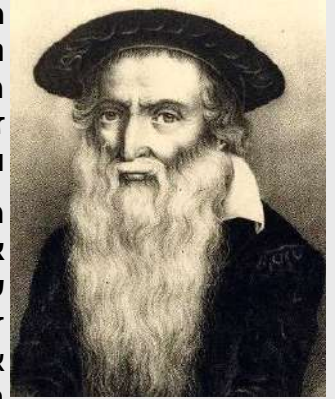
על שקדנותו המופלאה מסופר, כי פעם אחת התמהמה רבינו לחזור לביתו לאחר תפילת שחרית. הרבנית הלכה לחפשו בבית אביו, וכשראתה שאינו שם יצאה עם חמותה הרבנית מרים לחפשו. כשהגיעו לחצר ביה"כ 'תפארת ישראל רוזין', שמעו קולות מגג ביהמ"ד וראו את המקובל ר' נפתלי חיים (בן הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב) עם רבינו מתהלכים על גג ביהמ"ד ועוסקים בתורת הנסתר, ומרוב דביקותם **לא שמו לב, שמתקרבים לשפת הגג וכפסע היה שלא יפלו ח"ו,** הרבנית צעקה בקול גדול, עד שהתעוררו מדביקותם וירדו מהגג.

עוד מסופר על התמדתו העצומה, בשנת ה'תע"ר (1909) נסע לסטאלין לחתונת בתו של הרה"ק רבי ישראל מסטאלין עם הרה"צ רבי שלום בן הרה"ק רבי יעקב משה מקאמרנא, והעיד הרה"ח ר' נחמן סופר שביום החופה התאסף קהל גדול ובית-המדרש שקק חיים והמולה מרוב ההכנות לשמחה הגדולה, **ורבינו עמד שעות רבות ליד ארון הספרים ושקע בלימודו בלא הפסק, עד שבאו ואמרו לו שהולכים לחופה.**

יפר החסיד ר' שמאי מחשובי קראקא ולבסוף התגורר בירושלים (בשכונת בית ישראל), אשר היה מבאי ביתו הקבועים של רבינו בקראקא. הלה עסק לפרנסתו במלאכת ייצור יי"ש, והייתה לו משרפה בביתו ללא רישיון ובניגוד לחוק. פעם אחת העמיד על האש חבית מלאה במשקה על מנת לזקק ולייצר ספירט טהור, ומכיוון שלוקח זמן רב להרתיח חבית גדולה, נפנה בינתיים לבית רבינו כמנהגו מידי יום. כשנכנס התחיל רבינו לשוחח עמו באריכות שלא כרגיל, וכך עברו להם כמה שעות.

ר' שמאי שקצרה רוחו רצה לקום וללכת לביתו שלא יתאדה כל היי"ש, אולם רבינו לא מיהר והמשיך לשוחח עמו בנחת, עד שעברו יותר משלוש שעות. רק אז פטרו רבינו לשלום. ר' שמאי מיד רץ לביתו בחשבו אולי יהיה עוד מה להציל, אולם בהתקרבו לביתו התפלא לראות את בני ביתו ושכניו ממתנים בחוץ. כשהתקרב סיפרו לו בהתרגשות כי נס גדול היה פה, שבזמן ששהה אצל רבינו **באו לביתו השוטרים, מאחר שמישהו הלשין עליו שמייצר יין ללא רישיון ואף מסר את הזמן המדויק, שהוא עושה זאת, ומכיוון שכל הספירט הנמצא בדוד התאדה, לא מצאו שום ראיות פליליות נגדו, והלכו כלעומת שבאו.**

בעת ששהה פעם רבינו בעיירה ביאלאביז'יג באו אליו זוג יהודים שבורי לב, בעל ואשתו ששפכו לפניו מר ליבם, כי הם נשואים **כבר תשע עשרה שנים!** ונמנע מהם פרי בטן, ומכיון שהם כבר מיואשים, שהרי בדרך הטבע אין הם רואים ישועה, לכן החליטו להיתגרש וברצותם לשמוע את חוות דעת רבינו, ענה להם הצדיק, כי ימתינו עוד שלושה חודשים ואחר כך יחליטו, קיבלו הללו את דעתו ושובו לביתם, והיה כמשלוש חודשים נפקדה האשה, **ולפקודת השנה ילדה שני בנים תאומים.**

הרב הקדוש יצחק אריה זקל ליב מתיס וורמסר זצ"ל הידוע כ"בעל שם ממיקלשטאט": נולד בשנת ה'תקכ"ח (1768) במיקלשטאט שבגרמניה. עוד בילדותו התפרסם בתור עילוי בכל הסביבה. בהיותו כבן שמונה שנים לא נמצא מלמד בעיירתו, שהיה מוכשר להיות מורה לילד זה המצוין בכישרונותיו. עפ"י עצתו של הרב-דמתא הסכימו הוריו לשלוח את בן-יחידם הרך והענוג, לאחת מן הערים הסמוכות, כדי ללמוד שם תורה מפי אחד המלמדים המובהקים.

הקושי להוריו היה עצום היות ושישה ילדים לפניו נפטרו. שקדן עצום. פעמים רבות הייתה אמו מוציאה את הנר מחדרו בלילה כדי שינוח מעט. אולם בטרם עלות השחר היה נעור שוב ולומד. למד בישיבתו של רבי נתן אדלר בפרנקפורט, שם מיעט בשינה. הוא ניצל תקופה זו גם ללימוד מעמיק של תורת הקבלה, שהשפעתה הייתה גדולה בימים אלו ברוב קהילות אשכנז. בהיותו בן שמונה עשרה, קיבל עליו לא ליהנות משום דבר חי, ועד זקנה ושיבה לא טעם כל דבר חי והיוצא מן החי, סיגף עצמו בכל מיני סיגופים וזיכך גופו, עד שעלה והיה מצדיקי הדור.

פעמים רבות בימות החול הייתה ארוחתו מרק מים וכוס קפה שחור בלבד, לעיתים רחוקות אכל מעט ירקות, אפילו בימי שבת וחג לא אכל אלא מרק אפונה ושומן נמס, ולעיתים חתיכת דג. במידותיו הצטיין על כל בני דורו, כי היה אהוב וחביב לבריות. עניו מאד והצנע לכת ומעולם לא התפאר בנפלאותיו. רגיל היה לומר כח עושה מעשיו בעזרת השם בדרך טבעי, בעל צדקה גדול, ומדקדק במצות שבין אדם לחברו, והפלא היותר גדול כי בכל תשוקתו לתורה לא הניח גם את לימוד החכמה וידיעות כלליות. הצטיין באהבת ישראל ובהכנסת אורחים, והוא בעצמו טיפל בהם, נשא על גבו את ערמות התבן וסידר להם מקומות לינה, באומרו שאינו רוצה למסור מצווה גדולה כזו למישהו אחר. רגיל היה לאמור: "אסור להשאיר את העני לרחמי שמיים, על האדם לטפל בו ולדאוג לצרכיו".

מסופר פעם כשהגיע לעיר מנהיים פנו אליו בני משפחה שאמנם לקתה במחלת רוח, ואושפזה בבית רפואה לחולי הנפש, אשר מלבד סיבלה הנפשית סבלה מייסורים גוף נוראים, ובני המשפחה הנואשים פנו אליו: "רבי הושיענו". לאשרם הרב, כעבור שבוע בלבד הבריאה אמם – ויהי הדבר לפלא. שמו של הבעל שם התפרסם ויהודים רבים וחולים חשוכי מרפא, פנו אליו בצר להם ונושעו, ומאז נודע בכינויו 'הבעל שם'.

העם הכתיר אותו בתואר זה אבל הוא התנגד. מתנגדים רבים קמו לו ופרנסי הקהילה בפרנקפורט סיכלו את מינויו כרב ואף הביאו לכליאתו לתקופה קצרה בעונן 'מעשי כישוף ומרמה'. לאחר שהתמנה לרב, פתח ישיבה וסירב לקבל שכר עבור הלימוד שלימד, ומהשכר שקיבל עבור סידור קידושין העביר מחצית להוצאות הישיבה, והדאגה לקיומם של שבעים הבחורים הייתה עליו, מתוך אמונה שהקב"ה לא יטוש. פזרן גדול במעשה הצדקה. עניים רבים היו על שולחנו. פזרנותו לצדקה גרמה לו לעיתים קרובות להגיע לסף עניות ממש, אבל זה לא השפיע על מצב רוחו ועל פניו השוחקות.

בשנות חייו האחרונות היה חולה, ולעיתים ממושכות היה מרותק למיטת חוליו. בנו ר' מיכאל, מעיד כי מעולם לא התלונן על סבלו, וביקש להסתיר זאת מהמשפחה. נפטר במיקלשטאט בצום גדליה ד' תשרי ה'תר"ז (1847). הבטיח שכל המתפלל על קברו תתקבל תפילתו. נקבר לפי צוואתו המיוחדת יומיים לאחר פטירתו. חי כ-79 שנים. בשנת ה'ת"ש (1940) הורסו הנאצים את המצבה. שבע שנים לאחר מכן, בשנת ה'תש"ז, הציב נינו, ר' פרץ דרייפוס, מצבה על הקבר.

אביו: ר' מתתיהו המכונה ר' מאטיס ווארמסר (איש תם וישר, ירא אלוקים וסר מרע, התפרנס כסוחר בדים). **אמו:** מרת סורלה. **נשותיו:** מרת אלדהיידי (זיווג ראשון), מרת חנה בנצינגר (זיווג שני). **רבותיו:** רבי פנחס הלוי הורוויץ (בעל 'ההפלאה') ור' נתן אדלר. **חיבוריו:** כל כתביו נשרפו, לבד ממאמר אחד על 'חצי שיעור', שהתפרסם בשם 'שארית יצחק'. הגהותיו לתלמוד ולש"ע ועוד, הודפסו לאחרונה בספר 'הבעל שם ממיקלשטאט'. **חברותא:** הגאון ר' משה (החת"ם סופר).

מסופר על יהודי בשם מאיר, ששכר דירה מאת שכנו הנפח הנוכרי, בין יתר הסעיפים בחוזה השכירות, הופיע איסור קביעת מזוזה בפתחי הבית, וכן בתוך הבית. כאשר בא מאיר לרבינו וביקש את עזרתו, הזמין הרבי את הנפח ושאלו: "יודע אתה לתקן את ה'כולא הברק'? אם כן עלה על גג ביתי והסר אותו, כיון שאיני צריך לו". הנפח לא הבין מדוע איננו זקוק ל'כולא הברק', "מה תעשה במקרה שברק יפגע בביתך?". שאל הצדיק בחזרה: "האם שמעת פעם על בית יהודי שנפגע מברק?". הגוי הרחרר ואחר כך ענה בפליאה "אכן, לא שמעתי. מה הסיבה לכך?", הצדיק הצביע על המזוזה בפתח חדרו ואמר "רואה אתה, זה 'כולא הברק' שלנו היהודים, אנו מעמידים את הדירה כולה תחת השגחתו של הבורא, והוא מגן עלינו מכל רע".

הנפח הנפעם, טפח על ראשו בכעס: "כמה טיפש הייתי כשלא הרשתי למאיר לשים את 'כולא הברק' שלכם בביתי. מיד אלך לומר לו שיקבע גם בדירתו". בערב כשחזר הצדיק מביה"כ, ניגש אליו מאיר ולחץ את ידו: "הרבי השכיל לעשות! הרשע נהפך לאיש אחר" - "בעל הבית שלך לא היה ואיננו רשע. מה שעשיתי, היית גם אתה משכיל לעשות, אלמלי דאגת למצוות מזוזה, כשם שאתה דואג לעסקיך".

כולא הברק- בעקבות הנזקים הרבים שגרם הברק, המציא פרנקלין את כולא הברק. מדובר במוט ברזל המצוי בגג הבית ומחובר בתיל אל האדמה. הברק, שהו זרם חשמלי נמשך אל המוט העשוי מתכת ונכלא בו. כאשר החשמל מגיע אל האדמה שוב אינו מזיק. מתקן זה פורק את הברק ממטעו החשמלי בלי לגרום נזק וכך מגן על הבית מפני פגיעה.

סגולות - המיוחסות לרבנו: למרה שחורה - יאמר פרק כ' שבתהילים.

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של
הצדיקים או של הקברים או אם לא שמנו את תמונת
הצדיק או הקבר ויש לו תמונה, אנא שלחו למייל
PnineZadikim@gmail.com

למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח
בקשה PnineZadikim@gmail.com

כל החומר נלקח
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו
לקבלת עלון פניני עין-חמד,
יש לשלוח בקשה למייל:
PnineEH@gmail.com

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו
והצלחה בכל העניינים וכן בחינוך הילדים